

**EL CANVI DE LA PERCEPCIÓ SOBRE LA MASCULINITAT A TRAVÉS DE LES
DIFERENTS ETAPES ESCOLARS D'UN CENTRE EDUCATIU**

*Definició i factors que intervenen en la creació del concepte de masculinitat en
infants i joves de diverses edats*

Ariadna Sánchez Toledano

Tutora: Glòria Martí Galcerán

Màster en Psicopedagogia

Àmbit: Perspectiva de Gènere

Universitat Oberta de Catalunya

Curs 2022-23

Resum

L'American Psychological Association adverteix dels perills de la "masculinitat tòxica": agressivitat, repressió emocional i augment de conductes de risc. Per aquesta raó és important implicar a la comunitat educativa i prevenir el seu desenvolupament. L'objectiu general d'aquesta recerca va ser investigar com canvia la percepció de la masculinitat a través de les diferents etapes escolars. S'ha utilitzat una metodologia d'estudi de cas de l'escola Montessori Palau Figueres. La mostra van ser 51 alumnes des d'Infantil 2 fins a 4rt d'ESO. Els instruments utilitzats van ser un registre d'observació i un qüestionari. Les principals conclusions han estat que a totes les edats perceben l'home amb agressivitat, força i autoritat, a partir de 3r de Primària augmenten les conductes de risc, a Infantil i principi de Primària presenten menys patrons tradicionals, i els mitjans de comunicació, família, grup d'iguals, rebuig a la feminitat i docents influencien en els patrons de masculinitat.

Paraules clau: patrons, masculinitat, igualtat, gènere, rol i escola.

Abstract

The American Psychological Association warns of the dangers of "toxic masculinity": aggression, emotional repression and an increase in risky behavior. For this reason it is important to involve the educational community and prevent its development. The general objective of this research was to investigate how the perception of masculinity changes through the different school stages. A case study methodology of the Montessori Palau Figueres school has been used. The sample was 51 students from Kindergarten 2 to 4th grade of ESO. The instruments used were an observation record and a questionnaire. The main conclusions have been that at all ages they perceive men with aggression, strength and authority, from the 3rd year of Primary School risk behaviors increase, in Kindergarten and the beginning of Primary School they present fewer traditional patterns, and the media, family, peer group, rejection of femininity and teachers influence masculinity patterns.

Keywords: patterns, masculinity, equality, gender, role and school.

Índex

1. Introducció	4
2. Justificació i motivació personal	6
3. Marc normatiu	7
4. Marc teòric	9
4.1 Definició dels patrons de masculinitat	9
4.2 Conseqüències de la masculinitat tòxica	10
4.3 Factors que influeixen en la creació de la masculinitat	10
4.4 El rol masculí a l'escola	12
4.5 La masculinitat en l'actualitat	13
4.6 Aportació a la societat i ètica professional	13
5. Plantejament del problema	15
5.1 Concretar i contextualitzar	15
5.2 Descripció dels objectius	15
6. Marc Metodològic	16
6.1 Enfocament metodològic	16
6.2 Planificació de la investigació	17
6.2.1 Context de la investigació	17
6.2.2 Població i mostra	17
6.2.3 Instruments	18
6.2.4 Estratègia de recollida de dades	19
6.3 Cronograma	19
7. Anàlisi de resultats i discussió	21
7.1 Estratègia d'anàlisi de dades	21
7.2 Resultats i discussió	21
7.2.1 Resultats	22
7.2.2 Discussió	34
8. Conclusions de la investigació	40
8.1 Conclusions referides a les preguntes d'investigació i als objectius de recerca:	40
8.2 Limitacions, suggeriments i propostes de millora	42
8.3 Perspectives de futur o prospectiva de la investigació	42
9. Referències bibliogràfiques	43
10. Annexos	45
Annex 1. Registre d'observació semiestructurat	45
Annex 2. Qüestionari semiestructurat	48
Annex 3. Consentiment informat per menors de 14 anys	52

Annex 4. Consentiment informat per majors de 14 anys	55
Annex 5. Taula de la relació entre els objectius, instruments i ítems	56
Annex 6. Explicació de la dinàmica Home – Dona – Monstre	57
Annex 7. Explicació de la dinàmica Home – Home – Dona – Dona - Caseta	58

Índex de taules

Taula 1. <i>Distribució i nombre total d'alumnes de l'escola</i>	17
Taula 2. <i>Dades demogràfiques de la mostra</i>	18
Taula 3. <i>Cronograma de la investigació</i>	20
Taula 4. <i>Mitjanes dels ítems relacionats amb els patrons de masculinitat</i>	27

Índex de figures

Figura 1. <i>Esquema del mètodes d'aprenentatge de la masculinitat</i>	12
Figura 2. <i>Esquema del mètode d'investigació i el tipus d'estudi seleccionats</i>	16
Figura 3. <i>Distribució del gènere de la mostra</i>	22
Figura 4. <i>Distribució dels cursos escolars de la mostra</i>	22
Figura 5. <i>Percentatges dels ítems relacionats amb les característiques dels patrons de masculinitat a la dinàmica Home - Dona – Monstre</i>	23
Figura 6. <i>Percentatges dels ítems relacionats amb les característiques dels patrons de masculinitat a la dinàmica Home - Home - Dona - Dona – Caseta</i>	24
Figura 7. <i>Mitjanes dels ítems relacionats amb les característiques atribuïdes a l'home ideal</i>	26
Figura 8. <i>Percentatges dels ítems del registre d'observació relacionats amb l'acceptació d'altres tipus de masculinitats diferents a la tradicional</i>	30
Figura 9. <i>Mitjanes dels ítems del qüestionari relacionats amb l'acceptació d'altres tipus de masculinitats diferents a la tradicional</i>	31
Figura 10. <i>Categories relacionades amb aspectes que influencien més en la construcció del concepte de masculinitat del registre d'observació</i>	32
Figura 11. <i>Mitjanes dels ítems del qüestionari relacionats amb aspectes que influencien més en la construcció del concepte de masculinitat</i>	33

1. Introducció

Els patrons de gènere són elements de la cultura de qualsevol societat que trobem des de l'aparició de l'ésser humà. Aquests constructes mentals i culturals sempre són presents, marcant les pautes de com ha de ser i comportar-se cadascun dels gèneres d'acord amb el context sociocultural i geogràfic propi (López, 2015).

A cadascun dels patrons, femenins i masculins, els hi atribuïm una sèrie de característiques pròpies i diferencials per a cadascun. Centrant-nos en els patrons masculins, tal i com remarca l'autora Asturias (2004), arribada a certa edat "als homes els impedim expressar tendresa, afecte, tristesa o dolor, totes expressions d'humanitat, i els permetem només la ira, l'agressivitat, l'audàcia, i també el plaer, com a mostres de la masculinitat ideal". És d'aquesta manera com a l'home se'l condiciona a una manera de ser "neutral" o, encara pitjor, agressiva.

Segons Planella (2017), a les institucions educatives "es construeixen i generen les mirades negatives a la diferència" i, per tant, és a les institucions educatives on cal dirigir el focus de treball per millorar l'acceptació de les diferents identitats.

Stefano (2017) també remarca com: "En els contextos educatius, els constants 'exàmens de masculinitat' entre semblants [...] contribueixen a la construcció de diferenciacions feminitzades -nens, dones, homosexuals- de què els nens, en el seu afany per fer-se homes, s'han de distanciar". L'American Psychological Association (2018) adverteix dels perills de la apologia de la "masculinitat tòxica" des de la infància, entre els quals trobem un comportament més agressiu, la repressió emocional, la inhibició de la recerca d'ajuda i augment de conductes de risc (consum de substàncies i conductes sexuals). Per aquesta raó és més important que mai implicar a tota la comunitat educativa i prevenir el procés de desenvolupament de patrons masculins perjudicials des de la infància.

El **context de la recerca** es va emmarcar a la institució d'educació formal Montessori Palau Figueres, un centre privat no concertat que cursa les etapes d'Infantil, Primària i Secundària. L'**objectiu** general d'aquesta recerca va ser investigar com canvia la percepció de la masculinitat a través de les diferents etapes escolars.

La recerca s'emmarca dins de la **metodologia** d'estudi de cas. Per obtenir les dades, a l'Etapa d'Infantil i 1r, 2n i 3r de Primària s'utilitza l'observació participant i semiestructurada i per 4rt, 5è i 6è de Primària i Etapa Secundària s'utilitza una enquesta semiestructurada. Els **instruments** utilitzats van ser un registre d'observació de dues dinàmiques per l'Etapa d'Infantil i 1r, 2n i 3r de Primària i un qüestionari per 4rt, 5è i 6è de Primària i Etapa Secundària. Les principals **conclusions** han estat que hi ha una tendència general a percebre com a patrons de masculinitat l'agressivitat, la força i l'autoritat fins als últims cursos de Secundària, a partir de 3r de Primària s'associa la figura de l'home amb el futbol i augmenta la realització de conductes de risc (beure alcohol, fer gamberrades, prendre drogues, etc.) en els homes i la importància de l'aspecte físic en la masculinitat i tenir moltes amistats s'incrementen amb l'edat amb valors màxims a Secundària. Pel que fa a les noves masculinitats, un home amb parella heterosexual i que lliga molt està més ben vist socialment encara que tots els cursos accepten altres tipus de relacions, l'home sí que realitza tasques domèstiques a la llar però la dona continua sent la principal

cuidadora de la llar i els alumnes d'Infantil i primers cursos de Primària s'allunyen més dels patrons estàndard de masculinitat ja que els homes que descriuen són sensibles i mostren les seves emocions. Per últim a Infantil i Primària els principals factors que influeixen en la masculinitat són els mitjans de comunicació, l'àmbit familiar, el grup d'iguals i els docents, mentre que a Secundària pren importància la reacció per rebuig a la feminitat.

Pel que fa a l'**estructura de la recerca**, inicialment es presenta la justificació i la motivació personal en l'elecció del tema d'estudi. A continuació, s'elabora el marc normatiu i teòric de referència a partir de realitzar una revisió bibliogràfica, i posteriorment el plantejament del problema, on s'expliciten les característiques del context, les preguntes que guien la present recerca i es defineixen els objectius d'estudi i es formulen els objectius específics. Tot seguit, es troba el marc metodològic on s'hi exposa la metodologia, la mostra, els instruments utilitzats, l'estratègia de recollida de dades i el cronograma de la investigació. Seguidament, es dona pas a l'anàlisi dels resultats obtinguts i la seva discussió. Finalment, es troba l'apartat de conclusions que integra un apartat de limitacions i propostes de millora, així com possibles perspectives de futur respecte al tema d'investigació.

2. Justificació i motivació personal

Tot seguit, es realitza una justificació tant teòrica com personal de la tria de la temàtica escollida pel present treball d'investigació.

La rellevància d'aquest tema de recerca va sorgir de l'experiència directa de l'autora i de la curiositat com a professional a l'aula de com a l'escola es dona l'aprenentatge de patrons de masculinitat que produeixen desavantatges emocionals en els menors d'edat que estan formant la seva personalitat. Encara que cada vegada es pren més consciència i es disposen de més eines per fer front a aquesta problemàtica, els docents encara tenien inquietuds sobre com abordar el tema i com afrontar-se al repte d'educar en una societat cada vegada més diversa. Cada vegada som més conscients de la pressió que porten a sobre les etiquetes de gènere i com aquestes afecten sobre l'alumnat. S'ha trobat interessant centrar-se en els patrons masculins ja que actualment s'ha focalitzat molt en els desavantatges de les diferències de gènere en el gènere femení, però s'observa menys consciència dels desavantatges que això també suposa en el gènere masculí. És per aquesta raó que aquest treball d'investigació es va centrar en conèixer quina era la definició i el pensament actual sobre la masculinitat i que, com a futures implicacions del treball, es pogués dissenyar un projecte d'intervenció que es centrés en deconstruir els patrons i les idees tradicionals arrelades i ser més conscients de com les etiquetes influencien en el comportament de les futures generacions i dels mateixos agents educatius.

Per mitjà d'estructures de relacions, les institucions escolars creen definicions socials de masculinitat. Segons Connell (2001) els alumnes només d'entrar a l'escola i conviure enmig de la seva organització participen en aquests patrons socials. Per tant, encara que és difícil mesurar la influència concreta que les institucions educatives tenen en aquest àmbit, per aquest autor és inevitable pensar en elles com una de les principals fonts de formació dels patrons de masculinitat.

Guevara (2006) també recolza aquesta creença afirmant que "l'escola i la família constitueixen dues de les institucions modernes més importants que participen activament en els processos de construcció de la masculinitat". En aquest aspecte, no només s'involucrarien les normes imposades institucionalment sinó que també en les relacions entre iguals i les situacions socials on es defineix i agafa significat la creació de la identitat masculina establerta culturalment.

Per últim, també s'han pogut observar com la masculinitat tradicional comporta efectes nocius tant en la salut física com mental del gènere masculí. L'American Psychological Association (2018) adverteix dels perills de la apologia de la "masculinitat tòxica" des de la infància, entre els quals trobem un comportament més agressiu, la repressió emocional, la inhibició de la recerca d'ajuda i augment de conductes de risc (consum de substàncies i conductes sexuals). És per aquesta raó que, encara que hagin començat a sorgir moviments socials per combatre les idees establides en el rol masculí, és imprescindible prendre consciència d'aquesta problemàtica i oferir més dades empíriques obtingudes en treballs de camp per poder fer front a aquesta situació.

3. Marc normatiu

A continuació s'exposa el marc legislatiu de referència que sustenta i es relaciona amb el present estudi. En les lleis no es contemplen normatives específiques que facin referència al tracte dels patrons masculins o les conseqüències perjudicials que se'n deriven, però sí sobre la igualtat de gènere que previndria de realitzar segregacions i diferències socials entre el sexe masculí i el sexe femení.

En una primera instància, en la Declaració dels Drets Humans (Assemblea General de la ONU, 1948) elaborada per representants de totes les regions del món s'exposa en l'Article 2 que "tota persona té tots els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense cap distinció de raça, color, sexe, idioma, religió, opinió política o de qualsevol altra índole" (Assemblea General de la ONU, 1948, Article 2), mencionant específicament el sexe i reconeixent que no pot ser un factor diferenciador en el seu compliment. Per tant, la igualtat entre dones i homes està proclamada com un principi jurídic universal en la majoria de països del món.

A Espanya, la Constitució Espanyola (1978) a l'Article 14 proclama el dret a la igualtat i a la no-discriminació per raó de sexe. També a l'Article 9.2 s'exposa la obligació dels "poders públics de promoure les condicions perquè la llibertat i igualtat de l'individu i dels grups en què s'integra siguin reals i efectives" (Constitució Espanyola, 1978, Article 9.2). D'aquesta manera, també s'evita fer distincions de la persona segons si el gènere és masculí o femení, es crea una regulació i es penalitza jurídicament aquesta discriminació. Per altra banda, la Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, de Educació estableix en el preàmbul que aquesta:

Adopta un enfocament d'igualtat de gènere a través de la coeducació i fomenta a totes les etapes l'aprenentatge de la igualtat efectiva de dones i homes, la prevenció de la violència de gènere i el respecte a la diversitat afectivosexual, introduint en educació secundària l'orientació educativa i professional de l'alumnat amb perspectiva inclusiva i no sexista. (LOMLOE, 2020, p. 122871)

En aquest document s'observa com comença a especificar accions segons les etapes d'Infantil, Primària i Secundària, les etapes escolars que van ser escollides per a realitzar la investigació. A l'Article 13 s'especifica que un dels objectius de l'Educació Infantil és "promoure, aplicar i desenvolupar les normes socials que promouen la igualtat de gènere" (LOMLOE, 2020, Article 13). D'aquesta manera, s'encerta en tenir en compte aquesta etapa on la normativa ja ens està indicant que no s'ha de deixar de banda i que s'ha de començar a prevenir la distinció des de la primera infància. A l'Article 18.6 referint-se a l'Educació Primària exposa com "es fomentarà en l'etapa el respecte mutu i la cooperació entre iguals, amb especial atenció a la igualtat de gènere" (LOMLOE, 2020, Article 18.6). Per tant, en aquesta etapa ja es detalla com ha d'existir un focus centralitzat per tractar aquesta temàtica a les aules i preveu que pot conduir a perjudicis als alumnes que s'han d'evitar. Pel que fa a l'Educació Secundària, a l'Article 24.5 especifica "es fomentaran de manera transversal l'educació per a la salut, inclosa l'afectivosexual, la formació estètica, la igualtat de gènere i el respecte mutu i la cooperació entre iguals" (LOMLOE, 2020, Article 24.5). Així doncs, a nivell nacional s'observa com el tracte de la igualtat de gènere torna a estar present, fomentant la valoració crítica i la promoció de la perspectiva de gènere a les institucions educatives espanyoles. Es descriu específicament una normativa

per a cadascuna de les etapes educatives, focalitzant més en unes que d'altres, per tant s'estableix una concordança amb els objectius d'aquesta investigació, on s'indaga en el canvi de la percepció de la masculinitat a través d'aquestes etapes escolars i en com entenen la masculinitat els infants i adolescents del centre segons l'edat.

A Catalunya, la Llei d'Educació de Catalunya 12/2009, del 10 de juliol, d'Educació (LEC, 2009), en l'Article 2 exposa que un dels principis rectors generals és "la transmissió i consolidació dels valors propis d'una societat democràtica: la llibertat personal, la responsabilitat, la solidaritat el respecte i la igualtat" (LEC, 2009, Article 2). Seguidament, menciona "la universalitat i l'equitat com a garantia d'igualtat d'oportunitats i la integració de tots els col·lectius". En l'Article 37.2, a faltes i sancions relacionades amb la convivència, s'especifica que "els actes o les conductes a què fa referència l'apartat 1 que impliquin discriminació per raó de gènere, sexe, raça, naixença o qualsevol altra condició personal o social dels afectats s'han de considerar especialment greus" (LEC, 2009, Article 37.2), fent menció a possibles discriminacions per gènere que pugui patir l'alumnat per ser de sexe masculí o femení. En l'Article 178 en funcions de la Inspecció d'Educació, s'especifica que una d'elles és "vetllar pel respecte i el compliment de les normes reguladores del sistema educatiu i l'aplicació dels principis i valors que s'hi recullen, inclosos els destinats a fomentar la igualtat de gènere" (LEC, 2009, Article 178), per tant s'observa com en el control del compliment de la normativa també s'hi detalla aquest àmbit. La Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes també recull en l'Article 21.1 que "L'Administració educativa ha d'afavorir el desenvolupament de les persones al marge dels estereotips i rols en funció del sexe" (LOIEMH, 2015, Article 21.1). Més específicament, en l'Article 21.3 es fa un recull d'actuacions per aconseguir aquest objectiu, com per exemple "La formació i capacitació per a que nois i noies comparteixin les responsabilitats del treball domèstic, cuidat de persones dependents i les seves famílies, sense la càrrega impositiva dels rols tradicionals de gènere" o "La formació dels alumnes en l'ús no sexista ni androcèntric del llenguatge" (LOIEMH, 2015, Article 21.3). Aquests aspectes es relacionen amb els objectius del treball exposat d'esbrinar quins d'aquests aspectes i comportaments influencien més en la construcció del concepte de masculinitat, ja que com s'observa en la Llei ja s'estan evitant alguns elements que podrien ser condicionadors.

En resum, s'ha analitzat com a diferents nivells, tant nacional com internacional, les lleis segueixen la normativa de la no discriminació i igualtat entre gèneres, evitant segregacions i estereotips socials a les institucions escolars públiques que puguin afectar als alumnes que hi assisteixen. L'escola ha de contribuir a fer una societat més justa i que l'educació sigui no discriminatòria, on la inclusió i la cohesió social siguin els valors necessaris per eliminar els prejudicis sexistes i els patrons de masculinitat perjudicials que se'n deriven pels nostres infants.

4. Marc teòric

En el present apartat s'emmarquen, des del punt de vista teòric, coneixements al voltant de la definició dels patrons de la masculinitat, les conseqüències de la masculinitat tòxica, els factors que influeixen en la seva creació, la relació amb l'escola i les institucions educatives i com es viu la masculinitat actualment.

Amb la finalitat de donar resposta a les preguntes d'investigació i als objectius plantejats, s'exposa la recerca del marc teòric de referència que fomenta i argumenta la present investigació. Les fonts consultades es van cercar majoritàriament mitjançant la base de dades de Google Acadèmic. Tanmateix, per tal d'acotar l'exploració, la cerca es va basar en diverses paraules claus com: patrons, masculinitat, igualtat, gènere, rol i escola.

Els criteris de la informació exposada han estat articles d'investigació o descriptius publicats en revistes amb rigurositat científica o repositoris d'universitats. Es tenia en compte l'any de la publicació, descartant aquells que tenien una antiguitat superior als 20 anys i procurant escollir els que oferien resultats i informacions més recents. Pel que fa l'idioma, prioritàriament es va realitzar la cerca en castellà per obtenir resultats d'impacte en el context en el qual s'emmarca el centre educatiu, encara que també es van consultar documents en català per major concreció en el territori de la mostra i en anglès per la consulta de guies i resultats internacionalitzats. Sorprenentment, també vaig observar com la majoria de documentació que es va tenir en compte provenien d'autores dones en comptes d'investigadors homes, i aquesta característica es feia més notable a mesura que la bibliografia era més recent. En tot moment es va tenir en compte que la informació estigués en plena vigència i les investigacions estiguessin fonamentades amb rigor.

Finalment, les fonts, l'autoria i els documents han estat tractats i citats de forma rigorosa segons la normativa APA 7a Edició.

4.1 Definició dels patrons de masculinitat

El dia o la nit, blanc o negre, mar o muntanya, home o dona. La vida sembla ser, o ens hem entestat a que sigui, sempre dicotòmica i binària, que haguem de triar entre un o l'altre. Però per què no gaudir dels beneficis que proporcionen les dues condicions? Per què no agafar les millors característiques de cadascun? L'ésser humà sembla que li hagi motivat sempre enfrontar conceptes en comptes d'aconseguir un equilibri entre els dos.

Els patrons de gènere són elements de la cultura de qualsevol societat que trobem des de la nostra aparició al planeta. Aquests constructes mentals i culturals sempre són presents, marcant les pautes de com ha de ser i comportar-se cadascun dels gèneres d'acord amb el context sociocultural i geogràfic propi (López, 2015). Des de l'antiguitat, l'expressió del gènere sempre s'ha manifestat en un complex sistema de relacions entre iguals que ha tendit a mantenir el poder en l'individu masculí (Téllez i Verdú, 2011).

D'aquesta manera, es pot afirmar que la masculinitat és un constructe històric i social, més enllà del que dictamini el sexe biològic de la persona. Aquest constructe varia segons el temps, lloc o cultura on s'autoimposin i es regulin marcs normatius que facin

referència a les característiques que el defineixin. Per tant, no hi ha un model únic i permanent de masculinitat sinó que aquest va canviant conforme canvia el temps o grup social (Télez i Verdú, 2011).

Així doncs, a cadascun dels gèneres els atribuïm una sèrie de característiques pròpies i diferencials per a cadascun. Centrant-nos en els patrons masculins, tal i com remarca l'autora Asturias (2004), arribada a certa edat "als homes els impedim expressar tendresa, afecte, tristesa o dolor, totes expressions d'humanitat, i els permetem només la ira, l'agressivitat, l'audàcia, i també el plaer, com a mostres de la masculinitat ideal". Per tant, són reacis a acceptar o compartir la seva vulnerabilitat, el que el perjudica en les relacions socials i augmenta el seu aïllament. És d'aquesta manera com a l'home se'l condiciona a una manera de ser neutral o, encara pitjor, agressiva.

4.2 Conseqüències de la masculinitat tòxica

El procés de desenvolupament de la masculinitat tradicional comporta efectes nocius tant en la salut física com mental del gènere masculí. L'American Psychological Association (2018) adverteix dels perills de la apologia de la "masculinitat tòxica" des de la infància, entre els quals trobem un comportament més agressiu, la repressió emocional, la inhibició de la recerca d'ajuda i l'augment de conductes de risc (consum de substàncies i conductes sexuals).

L'American Psychological Association (2018) també exposa la terrible dada de que les taxes de suïcidi són 4 vegades majors en homes que en dones, encara que les dones siguin més propenses a rebre el diagnòstic de depressió. Aquesta discordança és deguda a la repressió que pateix el gènere masculí a mostrar les seves emocions i demanar ajuda a causa dels estereotips i rols comentats en l'anterior apartat. D'igual manera, també posa de manifest el major percentatge en l'individu masculí de comportament violent, d'homicidis i de violència domèstica novament influenciada pels patrons de masculinitat.

En definitiva, si des de les institucions educatives es focalitza en la precaució del desenvolupament i transmissió dels comportaments associats a aquesta masculinitat tòxica, es poden prevenir dades tant estremidores com les mencionades i aconseguir pal·liar les seqüeles negatives que aquest fet comporta a la societat.

4.3 Factors que influeixen en la creació de la masculinitat

Però d'on prové aquest tipus de masculinitat? Qui l'ensenya? En quines fonts d'influència ens hem de centrar? Asturias (2004) assenyala que a la nostra societat són evidents tres mètodes d'aprenentatge de la masculinitat al llarg de la nostra infància (veure figura 1).

En primer lloc, a través dels **mitjans de comunicació**. Asturias (2004) exposa que a la televisió normalment apareixen tres tipologies d'home: l'esportista ultra competitiu, el violent o criminal i l'alcohòlic o drogoaddicte. Aquests patrons coincideixen amb les conseqüències de la masculinitat exposades anteriorment per l'American Psychological Association (2018). Per tant, es crea una cadena de causa-efecte: els infants aprenen maneres de ser masculines específiques, que en el futur els porten a desenvolupar les actituds negatives del model de masculinitat après i finalment pateixen les conseqüències perjudicials, que són les mateixes que s'observen en la

televisió i que es presenten com a model. Així doncs, es crea un bucle destructiu de referència, reproducció i conseqüència de conductes que malmet el seu benestar personal.

La segona font de models de masculinitat són el **grup d'iguals** (Asturias, 2004). És conegut que entrada l'adolescència el grup d'amics pren importància i es converteix en un dels majors punts de referència de comportament. Sabuco et al. (2013) demostren com "el control social exercit entre iguals modela les interpretacions i les valoracions de les pràctiques associades a la masculinitat". Els joves comencen a passar més temps amb persones de la seva edat i qui desafia més a l'autoritat, és més intimidant i aconsegueix allò que es proposa és el que dona l'exemple d'una masculinitat "exitosa" (Asturias, 2004).

Finalment, la tercera font d'aprenentatge a la masculinitat és per **reacció** (Asturias, 2004). Els infants aprenen a interpretar el concepte masculí com a no femení. Aquest procés usualment s'acompanya d'una actitud antagònica envers les nenes i eviten en qualsevol moment assemblar-se a allò que creuen diferents o inclús inferior a ells. Sabuco et al. (2013) també exposa aquesta construcció que es desmarca del concepte de feminitat i com aquest provoca l'aparició del sexisme i altres moviments fonamentats amb l'odi com l'homofòbia.

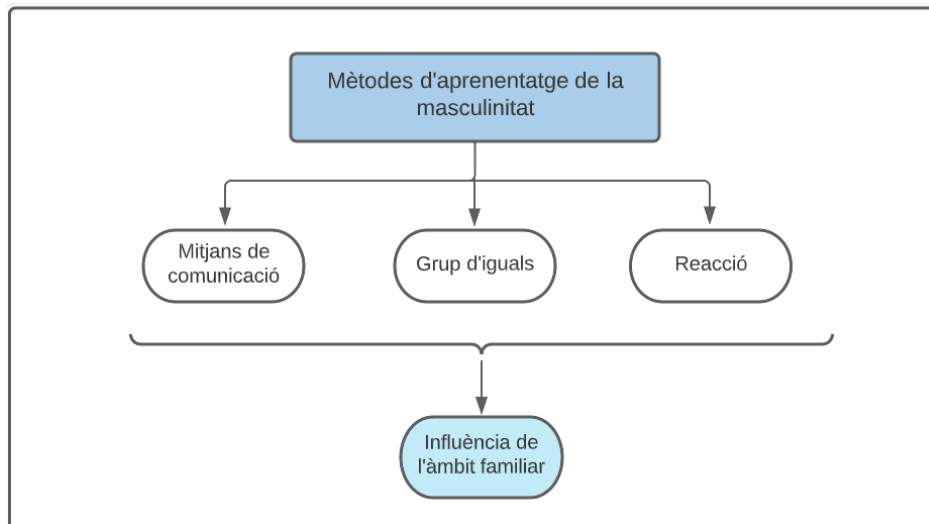
Per últim, altres estudis complementen les àrees d'influència, com l'estudi de Rodríguez (2020) que conclou:

El que caracteritza la reproducció de gènere dins l'**àmbit familiar** és el llenguatge, les relacions de poder i la subordinació dels rols intervinguts per la violència; els estereotips socials construïts per artefactes culturals; les pràctiques de criança generacionals i la manera com es nomenen els genitals masculins són els que determinen la forma de socialitzar i relacionar-se amb l'altre. (p.5)

Exemplificant la seva pròpia experiència, Herráiz (2017) explica com els dibuixos de la seva infància es veien influenciats per la posició d'autoritat que ocupa l'home/pare a la família i la relació de complementarietat de la dona/mare, donant a lloc una divisió de funcions en l'estructura familiar. Olavarría (2004) també recolza aquesta idea afirmant que s'estableix una divisió del treball familiar on tant home com dona assumeixen funcions a la llar diferents. D'aquesta manera, els infants observen en primera persona les diferències entre el pare i la mare, entre masculí i femení, i si els nens han de triar sens dubte defensaran tenir el paper masculí pels avantatges domèstics que ofereix.

Figura 1

Esquema del mètodes d'aprenentatge de la masculinitat

Nota. La figura mostra un esquema dels mètodes i factors que influeixen en l'aprenentatge de la masculinitat. Elaboració pròpia (2022).

4.4 El rol masculí a l'escola

Segons Planella (2017), a les institucions educatives "es construeixen i generen les mirades negatives a la diferència" i, per tant, és a les institucions educatives on cal dirigir el focus de treball per millorar l'acceptació de les diferents identitats.

En els primers anys d'escolarització, Guizzo (2013) adverteix que els nens i nenes s'introdueixen en l'estructura clàssica de l'escola que es configura a partir de lectures, cançons i dibuixos que promouen els patrons tradicionals de masculinitat i feminitat.

Stefano (2017) també remarca com: "En els contextos educatius, els constants 'exàmens de masculinitat' entre semblants [...] contribueixen a la construcció de diferenciacions feminitzades -nens, dones, homosexuals- de què els nens, en el seu afany per fer-se homes, s'han de distanciar". Per aquesta raó és més important que mai implicar a tota la comunitat educativa i prevenir el procés de desenvolupament de patrons masculins perjudicials des de la infància.

Per altre part, s'observa com el fracàs acadèmic, l'absentisme, l'abandonament escolar i les agressions en els centres educatius són en gran mesura produïts per alumnes del sexe masculí (Lomas, 2007). Algunes accions quotidianes analitzades que contribueixen a aquesta cultura masculina del pati i l'aula són jugar molt bé a futbol, sobresortir en habilitats i força, ser qui lliga amb més noies, fer gamberrades i utilitzar expressions vulgars i obscenes (Lomas, 2007). Sabuco et al. (2013) afegixen que en contextos escolars els infants demostren els seus èxits i talents com a mostra de la seva vàlua personal, reprimint qualsevol signe de debilitat. En definitiva, els joves presenten un anhel de mostrar el model dominant de masculinitat exposat a les institucions educatives per reafirmar la seva identitat masculina.

4.5 La masculinitat en l'actualitat

La masculinitat actualment constitueix un dels principals camps d'estudi pel seu creixent interès social (Téllez i Verdú, 2011). Aquest augment és degut a les transformacions dels rols de gènere que la societat està patint a causa del moviment feminista, promogut a partir de que la dona es va imposar com a agent actiu de treball i es va empoderar més enllà de ser una mera espectadora. La dona va sortir de la llar i ha fet tremolar tot el sistema patriarcal, sistema al que s'associa la masculinitat tòxica comentada.

Encara que hi ha hagut aquest augment d'estudis de gènere, la majoria s'han centrat en la deconstrucció de la feminitat coneguda fins ara i la seva transformació. No és fins recentment que el focus s'està desviant cap a la construcció cultural de la masculinitat, les relacions de poder que estableix i la seva determinada manifestació (Téllez i Verdú, 2011).

Les pautes proporcionades per l'American Psychological Association (2018) pels professionals que treballen amb nens o homes és que aquests prenguin consciència dels biaixos i els ideals masculins que els influeixen i com delimiten les seves expressions i comportaments. Més específic en el nostre context, l'American Psychological Association (2018) assenyala que s'ha de contribuir al desenvolupament de sistemes educatius que previnguin aquestes conductes amb actuacions primerenques i s'impulsin programes per reduir la violència, el consum de substàncies i el suïcidi en homes joves, així com promoure la lluita contra l'odi i la discriminació per raons de gènere.

Per altra banda, en les societats occidentals cada vegada són més visibles diferents maneres de ser d'homes que trenquen amb els patrons tradicionals i comencen un moviment d'alliberació cap a un nou paradigma (Téllez i Verdú, 2011). A poc a poc, a Espanya estan començant a aparèixer les primeres associacions d'homes que reivindiquen un model menys contaminat pels estereotips maxistes (Téllez i Verdú, 2011).

Cada vegada més, el prototip d'home tradicional està presentant més desavantatges que beneficis en un nou model de relacions entre gèneres on es proclama la igualtat i la no opressió de l'individu. Per tant, ens toca adaptar-nos a aquesta nova societat canviant i vetllar pel benestar físic i psicològic de les persones, independentment del sexe amb el que hagin nascut, i deconstruir totes aquelles creences limitants que ens perjudicaven fins ara.

4.6 Aportació a la societat i ètica professional

A continuació s'argumentarà la importància de la investigació i els aspectes ètics que s'han considerat per desenvolupar el plantejament de la investigació.

Abordar aspectes relacionats amb el dia a dia a l'escola i descobrir els patrons de masculinitat que es detecten a les aules relacionats amb la perspectiva de gènere, pot ajudar als centres a reflexionar al voltant de la seva praxis i repercutir en la transformació que estan vivint al trobar-se en una societat cada vegada més diversa i canviant. Els docents i agents educatius poden reconduir les pràctiques educatives per assolir la igualtat social, evitar la segregació de manera més efectiva i prevenir les

conseqüències perjudicials que comporta la transmissió de patrons masculins tòxics en la nostra societat. És per aquesta raó que, encara que hagin començat a sorgir moviments socials per combatre les idees establides en el rol masculí, és imprescindible prendre consciència d'aquesta problemàtica i oferir més dades empíriques obtingudes en treballs de camp per poder fer front a aquesta situació. És una manera de saber en quins aspectes s'han de focalitzar futurs projectes d'intervenció relacionades amb aquesta temàtica que, com hem pogut comprovar, estan a l'ordre del dia en la normativa de les institucions educatives. De manera més específica, les dades obtingudes poden ser utilitzades pel centre educatiu de la mostra per dissenyar i plantejar projectes per fer front a aquells punts més dèbils dels quals l'escola en pugui tenir control per millorar la situació i, a la vegada, seguir fomentant els punts forts que ajuden a pal·liar les influències negatives externes de l'alumnat.

Previ al recull de dades, primerament es va establir contacte amb l'equip directiu del centre per exposar el plantejament de la recerca i el permís per dur a terme la investigació a les seves aules. Es va informar de l'objectiu de l'estudi i de la metodologia del procés que es desenvoluparia en tot moment, així com de la naturalesa i fi de la investigació. També es va revisar conjuntament l'elaboració del consentiment informat que es va oferir a les famílies dels menors participants.

Per poder obtenir dades verídiques i reals l'estudi es va centrar en una mostra amb menors d'edat, fet que requeria del consentiment informat firmat per la família o tutors legals de l'alumnat. En aquest es vetllava per la seva autonomia (participació voluntària sense cap coacció econòmica o de poder), l'anonimat (ús de sigles en comptes de noms propis), el respecte a la seva privacitat (obtenció de les dades de manera individual a la sala de reunions del centre) i la confidencialitat dels resultats obtinguts (garantia de la protecció de les dades recollides). Així mateix, tant a progenitors com a alumnes se'ls va informar dels objectius de la recerca, de la intencionalitat merament investigadora i es disposava en tot moment a resoldre els dubtes que els hi sorgissin a les famílies mitjançant un correu electrònic de la investigadora. Concretament, es va indicar a les famílies dels participants la confidencialitat de les dades dels menors per complir amb la normativa vigent i com estableix la Llei Orgànica 3/2018 de protecció de dades personals i garantia els drets digitals del 5 de desembre.

En finalitzar l'estudi, s'ha convidat als alumnes, a les seves famílies i als diferents professionals del centre a la lectura d'aquest, per tal de poder beneficiar-se dels resultats obtinguts i, d'aquesta manera, poder reflexionar-hi i aplicar els canvis o modificacions pertinents.

5. Plantejament del problema

A continuació s'emmarca i es fa una descripció del context on es va dur a terme la recerca i es plantegen les preguntes d'investigació a les quals es va donar resposta.

5.1 Concretar i contextualitzar

El **context d'investigació** s'emmarca en la institució d'educació formal Montessori Palau Figueres que presenta una proposta pedagògica basada en la metodologia Montessori. És un centre privat no concertat que va obrir les portes l'any 2012. L'escola està localitzada a la ciutat de Figueres (Alt Empordà) i actualment compta amb un total de 91 alumnes cursant les etapes d'Infantil, Primària i Secundària.

Les **preguntes d'investigació** que van portar a la recent recerca varen ser les següents:

- La percepció de què és la masculinitat canvia a mesura que els infants van creixent?
- Com defineixen la masculinitat els infants i adolescents del centre segons l'edat?
- Els infants i adolescents del centre comprenen la masculinitat amb els patrons tradicionals? (home heterosexual que és valent, no plora, no té por, etc.)
- Quins aspectes influencien més en la construcció de la masculinitat segons l'edat? (pel·lícules, sèries, vivències en primera persona a la família, etc.).

5.2 Descripció dels objectius

L'objectiu general de la present recerca és:

O.G : Investigar com canvia la percepció de la masculinitat a través de les diferents etapes escolars d'un centre.

Més detalladament, els objectius específics són:

O.E.1- Conèixer com entenen la masculinitat els infants i adolescents del centre segons l'edat.

O.E.2- Indagar si els alumnes accepten (i si és així a partir de quina edat) altres tipus de masculinitats diferents a la tradicional.

O.E.3- Esbrinar quins aspectes influencien més en la construcció del concepte de masculinitat segons l'edat.

6. Marc Metodològic

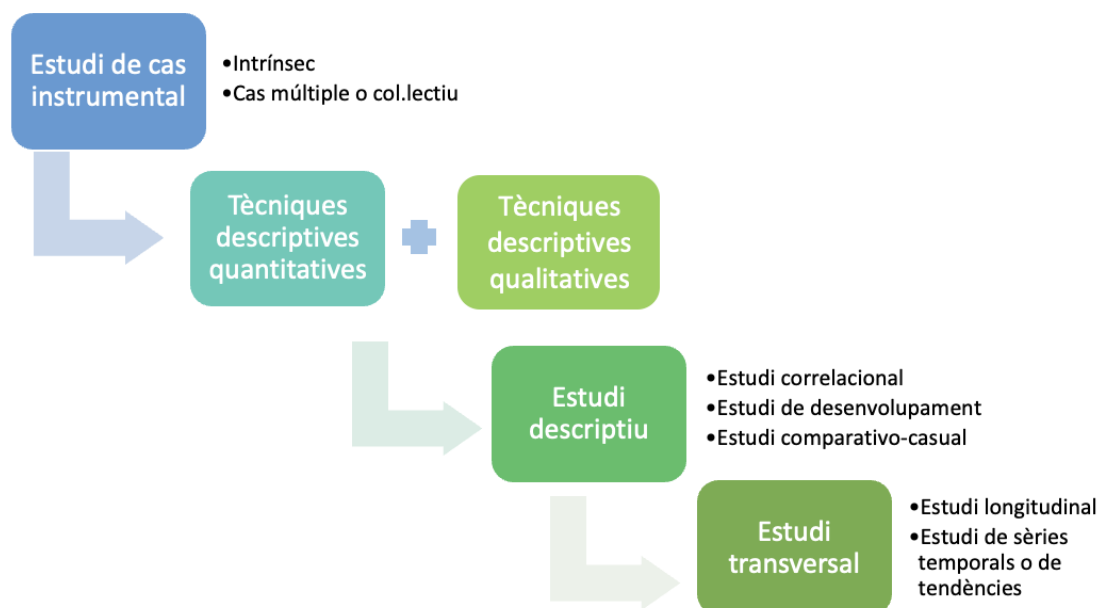
A continuació s'aprofundeix en la descripció de la metodologia utilitzada, la planificació de la recerca, l'estratègia de l'anàlisi de dades i el cronograma de la investigació.

6.1 Enfocament metodològic

Partint dels objectius plantejats i tenint en compte el que defineixen Rodríguez-Gómez (2018) i Fernández et al. (2014), la recerca s'emmarca dins de la metodologia d'estudi de cas ja que s'examina un centre particular per proporcionar més informació sobre un tema i la seva utilitat rau en l'aportació de dades per a comprendre un fenomen (Rodríguez-Gómez, 2018). En aquest cas, l'autora de la investigació s'ha basat en analitzar i descriure els patrons de masculinitat dels alumnes de l'escola Montessori Palau Figueres. Les tècniques emprades per a l'anàlisi descriptiva de les dades han estat tant quantitatives com qualitatives, presentant una metodologia mixta (veure figura 2). Segons Pacheco i Blanco (2015) els avantatges d'aquesta metodologia és que agrega significat als números, es poden generar i validar teories, s'utilitzen les fortaleses d'un mètode per cobrir les debilitats potencials de l'altre i té un enfoc més integral per a una millor comprensió de l'objecte d'estudi. D'aquesta manera, s'ha decantat per escollir-la per a la present investigació. És tracta doncs d'un estudi descriptiu transversal ja que vol comprendre quina és la situació en un moment determinat respecte les preguntes d'investigació i els objectius d'estudi. Tal com indica Mateo (2000, a Rodríguez-Gómez, 2018), aquest tipus de metodologia és la més freqüent en l'àmbit educatiu i permeten, entre altres coses, descriure la realitat.

Figura 2

Esquema del mètode d'investigació i el tipus d'estudi seleccionats

Nota: Esquema del procés de selecció de la metodologia d'estudi i la descartació dels altres. Font: Elaboració pròpia (2022)

6.2 Planificació de la investigació

6.2.1 Context de la investigació

El context d'investigació s'emmarca en la institució d'educació formal **Montessori Palau Figueres** que presenta una proposta pedagògica basada en la metodologia Montessori. És un centre privat no concertat i, per tant, això significa que no rep cap mena de subvenció i funciona exclusivament amb les quotes de les famílies. Això comporta que les famílies són benestants, d'un estatus econòmic mitjà-alt. L'escola està localitzada, de manera estratègica, a la llera del riu Manol a Figueres per permetre el contacte amb el medi natural.

Actualment, l'escola compta amb un total de 91 alumnes cursant les etapes d'Infantil, Primària i Secundària (veure taula 1). Segons la metodologia Montessori, els alumnes es reparteixen en diverses aules agrupant tres edats diferents: de 0 a 3 anys a Comunitat Infantil, de 3 a 6 anys a Casa de Nens, de 6 a 9 anys a Taller 1, de 9 a 12 anys a Taller 2 i l'etapa de Secundària de 12 a 16 anys a Taller 3. L'agrupació d'edats es realitza basant-se en el principi que l'alumnat més gran pot ensenyar al més petit, presentant ells i elles mateixes els materials i conceptes que han adquirit. D'aquesta manera es duu a terme un doble aprenentatge: el major consolida els conceptes i el menor els aprèn, iniciant una roda de transferència de coneixement. Actualment, hi ha una línia de cadascuna de les diferents etapes escolars.

Taula 1

Distribució i nombre total d'alumnes de l'escola

Aula	Comunitat Infantil (de 0 a 3 anys)	Casa de Nens (de 3 a 6 anys)	Taller 1 (de 6 a 9 anys)	Taller 2 (de 9 a 12 anys)	Taller 3 (de 12 a 16 anys)
Nº alumnes	5 alumnes d'INF2	12 alumnes (4 d'INF3, 3 d'INF4 i 5 d'INF5)	26 alumnes (7 d'EP1, 6 d'EP2 i 13 d'EP3)	23 alumnes (4 d'EP4, 8 d'EP5 i 11 d'EP6)	25 alumnes (5 de 1r d'ESO, 7 de 2n d'ESO, 4 de 3r d'ESO i 9 de 4rt d'ESO)
Total alumnes	91 alumnes				

Nota. La taula mostra el nombre total d'alumnes de l'escola Montessori Palau Figueres dividits per aules i etapes educatives. Font: Elaboració pròpia (2022).

6.2.2 Població i mostra

Per portar a terme la present recerca s'ha comptat amb la participació d'un mostreig no probabilístic intencional de 51 alumnes d'entre 2 i 15 anys del centre escolar privat Montessori Palau Figueres (veure Taula 2).

La mostra es divideix en 30 (58,8%) homes, 20 (39,2%) dones i 1 (2%) participant de 3r d'ESO que no s'identificava amb cap dels dos gèneres. En relació a l'edat, 2 participants tenen entre 0-3 anys, 5 entre 3-6 anys, 13 entre 6-9 anys, 12 entre 9 i 12 anys i finalment 19 entre 12-16 anys. Pel que fa a l'etapa educativa, presenta 13,7% de participants de l'etapa d'Infantil, 49% de l'etapa de Primària i 37,3% de l'etapa de Secundària.

Taula 2

Dades demogràfiques de la mostra

Variable	Freqüència	Percentatge	
Sexe	Home	30	58,8%
	Dona	20	39,2%
	Altres	1	2%
Edat	0-3	2	3,9%
	3-6	5	9,8%
	6-9	13	25,5%
	9-12	12	23,5%
	12-16	19	37,3%
Etapa educativa	Infantil	7	13,7%
	Primària	25	49%
	Secundària	19	37,3%

Nota: La taula mostra les dades dels participants en relació al sexe, l'edat i l'etapa educativa. Font: Elaboració pròpia (2022).

6.2.3 Instruments

En primer lloc, a les **Etapes d'Infantil i a 1r, 2n i 3r de l'Etapa de Primària** per recollir les dades es va utilitzar un registre d'observació semiestructurat *ad hoc* ([veure Annex 1](#)). Té un total de 37 ítems, 35 dels quals són de resposta tancada dicotòmica (Sí/ No) segons si la conducta es presentava o era absent i 2 preguntes obertes. Durant les dinàmiques es va anar omplint, deixant al final un espai obert per anotar altres observacions d'actituds que s'havien donat i no estaven contemplades en els anteriors ítems.

Per altra banda, a **4rt, 5è i 6è de Primària i l'Etapa de Secundària** es va administrar un qüestionari semiestructurat *ad hoc* ([veure Annex 2](#)). Al principi se'ls informava de l'objectiu de l'estudi, del seu anonimat i de la protecció de les dades. Seguidament, es troben les dades sociodemogràfiques referents a l'edat, curs i el gènere (home, dona o altres). Després consta de 45 preguntes tancades de tipus Likert del 0 al 10 (sent 0= Gens d'acord o mínima puntuació i 10= Totalment d'acord o màxima puntuació) i 2 preguntes obertes sobre els principals patrons de masculinitat i com són viscuts en primera persona per l'alumnat. Com a últim ítem, es preguntava als adolescents si volien aportar alguna altra observació o comentari sobre la temàtica que no havia estat tractat per poder aprofundir en l'estudi d'aspectes que potser l'autora no havia contemplat.

6.2.4 Estratègia de recollida de dades

En primer lloc es va establir contacte amb l'equip directiu del centre per exposar el plantejament de la recerca i el permís per dur a terme la investigació a les seves aules. A continuació es va haver d'obtenir el consentiment informat de les famílies dels alumnes Així doncs a cada família se li va fer arribar un document explicatiu de l'estudi per tal d'informar-la dels objectius de la recerca, de la intencionalitat i de la confidencialitat i anonimat de les respostes ([vegeu Annex 3](#)). En el cas dels nois i noies menors d'edat però majors de 14 anys, se'ls va proporcionar a més un segon consentiment que havien de signar aquests alumnes ([veure Annex 4](#)). Un cop recollides totes les signatures i permisos, es va procedir a iniciar el procés d'obtenció de dades.

Les dinàmiques de les etapes d'Infantil i 1r, 2n i 3r de l'Etapa de Primària l'ompliment del registre d'observació es van dur a terme a la Sala de Reunions del centre. L'autora de la investigació preparava a sobre la taula les figures i accessoris pertinents per realitzar-la. Les sessions eren en grups de 3 infants i tenia una durada aproximada de 30 minuts. En aquest temps, l'observadora participant els anava fent preguntes ~~amb~~ sobre les actituds que adoptava la figura de l'home i la de la dona en cada situació. A mesura que l'edat i el raonament cognitiu dels infants eren majors, se'ls va anar realitzant preguntes sobre la situació més reflexives entorn la temàtica. Durant les dinàmiques, s'anava marcant de manera afirmativa o negativa els ítems del registre d'observació.

El qüestionari a l'alumnat de 4rt, 5è i 6è de Primària i a l'etapa de Secundària es va dur a terme en les seves mateixes aules. Se'ls preparava un ambient acollidor, amb espai entre els alumnes per no sentir-se observats pels altres i se'ls proporcionava el full del qüestionari i un bolígraf per respondre. La durada estimada del procés eren 15 minuts.

6.3 Cronograma

La fase de recerca de la investigació s'ha desenvolupat al llarg dels mesos de novembre i desembre del 2022 i gener del 2023 a partir d'una organització concreta (veure taula 3). A continuació es presenta visualment la planificació de les tasques i la seva temporització desenvolupada en setmanes.

7. Anàlisi de resultats i discussió

A continuació es detalla l'estratègia de l'anàlisi de dades, els resultats i la posterior discussió d'aquests.

7.1 Estratègia d'anàlisi de dades

Una vegada es va disposar de tots els registres d'observació i els qüestionaris omplerts amb la informació de l'alumnat, es va procedir a realitzar el buidatge dels resultats i a fer l'anàlisi quantitatiu d'aquests mitjançant un full de càlcul de la plataforma Microsoft Excel. En el registre d'observació, les preguntes tancades es van quantificar amb 1 si la resposta era Sí i per tant es presentava la conducta en les dinàmiques, i 0 si la resposta era No si no es presentava. En el qüestionari s'anotava directament el grau d'acord (de la puntuació 0 a la 10) que l'alumnat havia assignat a cada ítem. Pel que fa a les preguntes més qualitatives a cada patró o conducta se li va assignar una categoria i es va comptabilitzar en quants casos i en quines edats apareixen. D'aquesta manera es va arribar a obtenir uns resultats reals mitjançant tècniques estadístiques com és la mitjana o tants per cents i s'elaboren taules i gràfics per tal d'analitzar i valorar visualment les dades extretes. Alhora, es va realitzar també l'anàlisi qualitatiu de les preguntes obertes de cadascun dels instruments, agrupant aquelles respostes que contenen idees o informació semblant dels participants sota una categoria i les seves freqüències de respostes.

En relació al registre d'observació, a la pregunta "A on has vist/après que un home ha de ser així?" es van realitzar categories segons les recollides en el marc teòric sobre d'on havien extret aquests patrons (mitjans de comunicació audiovisuals i escrits, grup d'iguals, àmbit familiar o la nova categoria que va sorgir de docents). Pel que fa al qüestionari, a l'ítem 12 "Altres característiques que creus que té l'home ideal" també es van realitzar categories de les característiques que atribuïen a un home, a l'ítem 42 "Altres factors que creus que influeixen" es van anomenar quins altres aspectes influenciaven en la creació dels patrons de masculinitat i finalment altres observacions anotades a l'ítem 48 "Vols aportar alguna observació o comentari sobre els patrons de masculinitat?".

7.2 Resultats i discussió

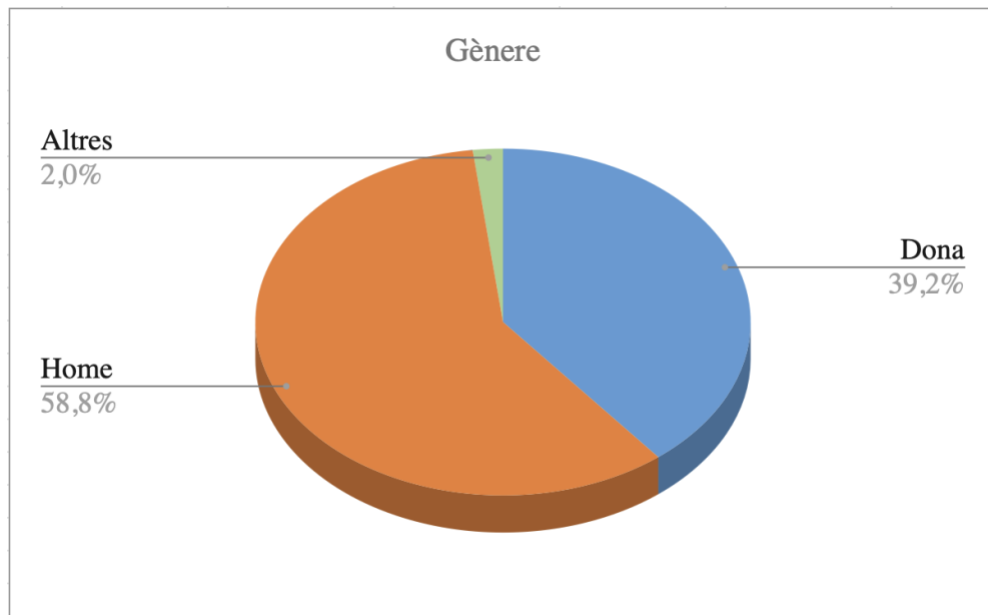
En primer lloc, s'exposen les dades sociodemogràfiques on es representen la distribució del gènere de la mostra i dels diferents cursos escolars.

7.2.1 Resultats

Dades sociodemogràfiques

Figura 3

Distribució del gènere de la mostra

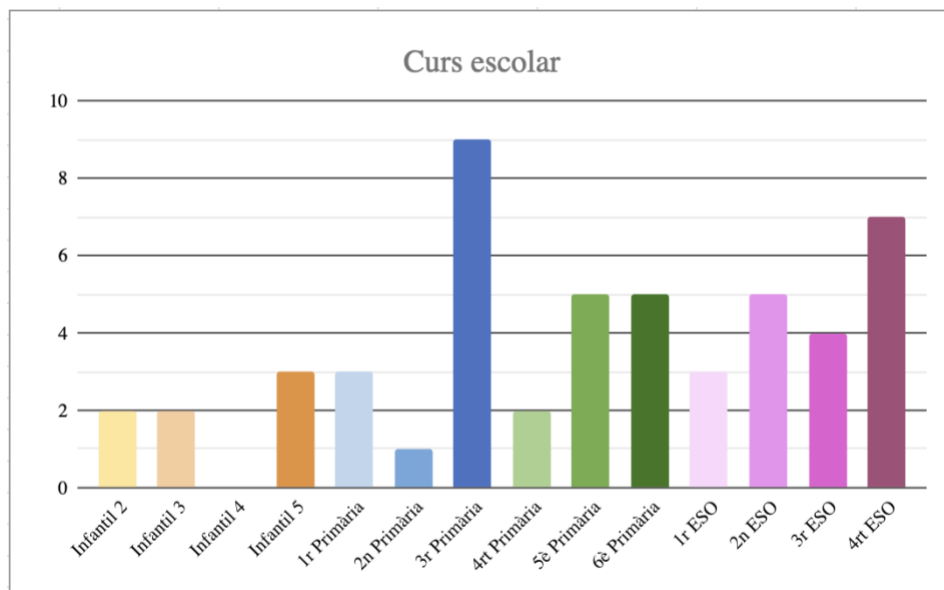

Nota: Elaboració pròpia (2022)

En relació al gènere (veure figura 3), 30 participants (58,8%) van assenyalar que eren homes, 20 participants (39,2%) eren dones i 1 participant (2,0%) de 3r d'ESO que no s'identificava amb cap dels dos gèneres.

Figura 4

Distribució dels cursos escolars de la mostra

Nota: Elaboració pròpia (2022)

Pel que fa a l'etapa escolar (veure figura 4), l'alumnat es distribueix en 2 alumnes de 2 anys d'Infantil-2, 2 alumnes de 3 anys d'Infantil-3, 3 alumnes de 5 anys d'Infantil-5, 3 alumnes de 6 anys de 1r de Primària, 1 alumne de 7 anys de 2n de Primària, 9 alumnes de 8 anys de 3r de Primària, 2 alumnes de 9 anys de 4rt de Primària, 5 alumnes de 10 anys de 5è de Primària, 5 alumnes de 11 anys de 6è de Primària, 3 alumnes de 12 anys de 1r d'ESO, 5 alumnes de 13 anys de 2n d'ESO, 4 alumnes de 14 anys de 3r d'ESO i 7 alumnes de 15 anys de 4rt d'ESO. Es destaca la manca de participació de cap alumne de 4 anys d'Infantil-4.

Com podem observar a la taula de la relació entre els objectius, instruments i ítems ([veure Annex 5](#)), es van plantejar tres objectius específics dels quals es mostren els resultats a continuació:

Resultats referits als objectius

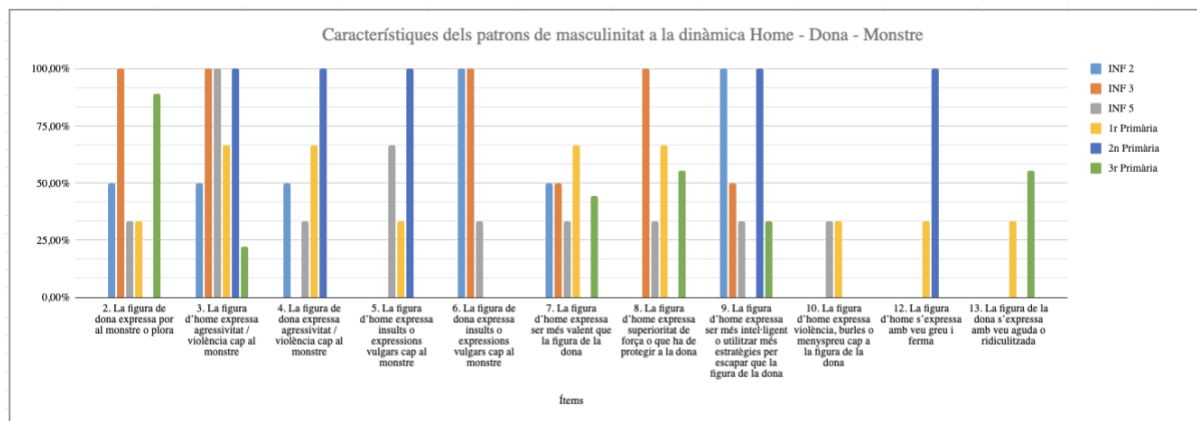
Pel que fa al primer dels objectius específics:

O.E.1- "Conèixer com entenen la masculinitat els infants i adolescents del centre segons l'edat"

A l'Etapa d' Infantil i 1r, 2n i 3r de Primària, en el registre d'observació era representat pels ítems 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 i 13 en la dinàmica Home - Dona - Monstre (veure figura 5 i la descripció de la dinàmica a [l'Annex 6](#)) i els ítems 14, 15, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 35, 36 i 37 en la dinàmica Home - Home - Dona - Dona - Caseta (veure figura 6 i la descripció de la dinàmica a [l'Annex 7](#)).

Figura 5

Percentatges dels ítems relacionats amb les característiques dels patrons de masculinitat a la dinàmica Home - Dona - Monstre

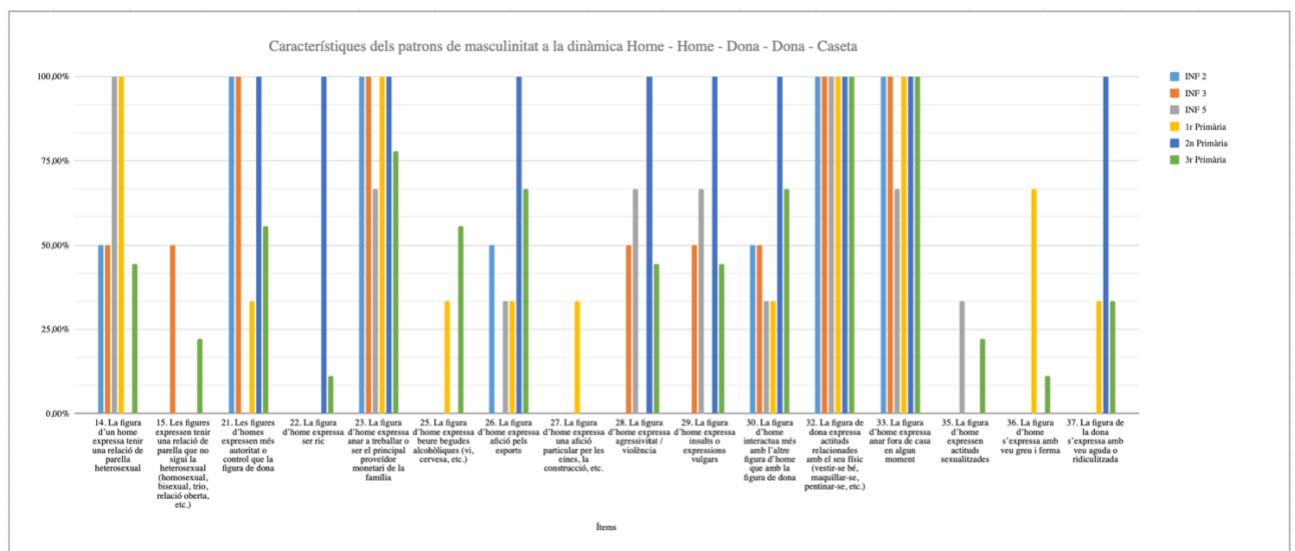
Nota: Elaboració pròpia (2022)

En la primera dinàmica amb el monstre, s'observa com la figura de dona expressa por al monstre o plora el 50% dels casos d'Infantil-2, el 100% a Infantil-3, el 33,33% a Infantil-5 i 1r de Primària, el 0% en l'alumne de 2n de Primària i el 88,89% a 3r de Primària. Sobre si la figura d'home expressa agressivitat/violència cap al monstre, a Infantil-2 en el 50% de les dues alumnes participants d'Infantil-2, el 100% dels participants d'Infantil-3, Infantil-5 i 2n de Primària, el 66,67% a 1r de Primària i el 22,22% a 3r de Primària. Per altra banda, la figura de dona expressa

agressivitat/violència cap al monstre també en el 50% de les participants d'Infantil-2, el 0% a Infantil-3, el 33,33% a Infantil-5, el 66,67% a 1r de Primària, el 100% referent a la resposta afirmativa marcada per l'alumne de 2n de Primària i el 0% a 3r de Primària. En relació a expressar insults o expressions vulgars cap al monstre, la figura d'home ha fa un 0% de vegades a Infantil-2, Infantil-3 i 3r de Primària, un 66,67% a Infantil-5, un 33,33% a 1r de Primària i un 100% en la resposta afirmativa de l'alumne de 2n de Primària, mentre que la dona sí que ho fa en el 100% de l'alumnat d'Infantil-2 i Infantil-3, un 33,33% a Infantil-5 i un 0% a la resta de cursos de 1r, 2n i 3r de Primària. La figura d'home expressa ser més valent que la figura de la dona en el 50% dels casos d'Infantil-2 i Infantil-3, el 33,33% a Infantil-5, el 66,67% a 1r de Primària, el 0% a 2n de Primària i el 44,44% a 3r de Primària. En referència de si la figura d'home expressa superioritat de força o que ha de protegir a la dona, s'observa el 0% a Infantil-2, el 100% a Infantil-3, el 33,33% a Infantil-5, el 66,67% a 1r de Primària, 0% a 2n de Primària i 55,56% a 3r de Primària. També la figura d'home expressa ser més intel·ligent o utilitzar més estratègies per escapar que la figura de la dona en el 100% de l'alumnat d'Infantil-2, el 50% a Infantil-3, el 33,33% a Infantil-5, el 0% a 1r de Primària, 100% com a resposta afirmativa de l'alumne de 2n de Primària i 33,33% a 3r de Primària. En relació a si la figura d'home expressa violència, burles o menyspreu cap a la figura de la dona, només apareix en el 33,33% dels alumnes de Infantil-5 i de 1r de Primària. Per últim, pel que fa a la imitació de les veus, només un 33,33% dels alumnes de 1r de Primària i un 100% de 2n de Primària la figura d'home s'expressa amb veu greu i ferma, mentre que la figura de la dona s'expressa amb veu aguda o ridiculitzada en el 33,33% de 1r de Primària i el 55,56% de 3r de Primària.

Figura 6

Percentatges dels ítems relacionats amb les característiques dels patrons de masculinitat a la dinàmica Home - Home - Dona - Dona - Caseta

Nota: Elaboració pròpia (2022)

En la segona dinàmica en la caseta, s'observa com la figura d'un home expressa tenir una relació de parella heterosexual en el 50% de la mostra d'Infantil-2 i Infantil-3, el 100% a Infantil-5 i 1r de Primària, 0% a 2n de Primària i el 44,44% a 3r de Primària. Apareixen relacions de parella que no sigui la heterosexual (específicament apareix la homosexual tant entre dos homes com entre dos dones) només en el 50% d'Infantil-

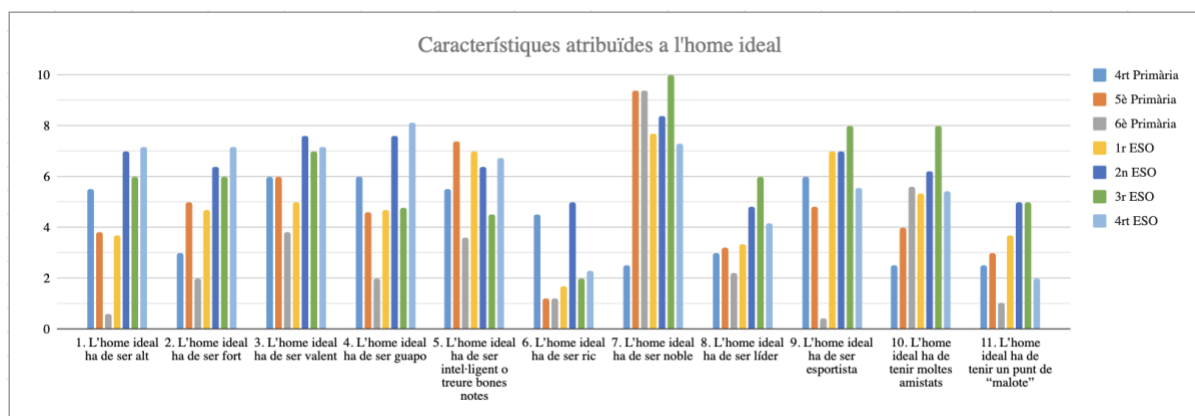
5 i el 22,22% de 3r de Primària. La resta juga amb les figures com si fossin germans, cosins o amics. Les figures d'homes expressen més autoritat o control que la figura de dona en el 100% dels casos a Infantil-2 i Infantil-3, el 0% a Infantil-5, el 33,33% a 1r de Primària, el 100% a 2n de Primària i el 55,56% a 3r de Primària. Sobre si la figura d'home expressa ser ric, s'observa només en el cas de l'alumne de 2n de Primària i el 11,11% dels alumnes de 3r de Primària. 23. La figura d'home expressa anar a treballar o ser el principal proveïdor monetari de la família en el 100% dels participants d'Infantil-2, Infantil-3, 1r de Primària i 2n de Primària, el 66,67% a Infantil-5 i el 77,78% a 3r de Primària. Referent a si la figura d'home expressa beure begudes alcohòliques (vi, cervesa, etc.), només es troba en el 33,33% de 1r de Primària i el 55,56% de 3r de Primària. En relació als entreteniments, un 50% d'Infantil-2 expressa que la figura d'home expressa afició pels esports, un 0% a Infantil-3, el 33,33% a Infantil-5 i 1r de Primària, 100% a 2n de Primària i el 66,67% a 3r de Primària, i la figura d'home expressa una afició particular per les eines, la construcció, etc. només en el 33,33% de 1r de Primària. Com a dada important, coincideixen els casos on la figura d'home expressa agressivitat/violència amb els que també expressa insults o expressions vulgars. Aquestes dades corresponen en el 50% dels participants d'Infantil-3, el 66,67% dels participants de 1r de Primària, el 100% de 2n de Primària i el 44,44% de 3r de Primària. La figura d'home interactua més amb l'altre figura d'home que amb la figura de dona en el 50% de l'alumnat d'Infantil-2 i Infantil-3, en el 33,33% a Infantil-5 i 1r de Primària, en el 100% a 2n de Primària i el 66,67% a 3r de Primària. En el 100% de la mostra la figura de dona expressa actituds relacionades amb el seu físic, fent referència sobretot a pentinar-se i posar-se cremes a la cara. En el 100% dels casos, menys a Infantil-5 on és el 66,67%, la figura d'home expressa anar fora de casa en algun moment. La figura d'home expressen actituds sexualitzades en el 33,33% d'Infantil-5 mitjançant la conducta de fer petons i en el 22,22% de 3r de Primària anomenant que les figures es fan petons i es despullen. Per últim, pel que fa a la imitació de les veus, en aquesta dinàmica només un 66,67% dels alumnes de 1r de Primària i un 11,11% de 3r de Primària la figura d'home s'expressa amb veu greu i ferma, mentre que la figura de la dona s'expressa amb veu aguda o ridiculitzada en el 33,33% de 1r de Primària, el 100% a 2n de Primària i el 33,33% de 3r de Primària.

Finalment, les preguntes que presenten més diferències entre les respostes donades pels alumnes de gènere masculí i de gènere femení són els ítems dels alumnes de 3r de Primària, on la mostra era de 5 nens i 4 nenes, on el 60% dels nens comparat amb el 0% de les nenes la figura d'home expressa ser més intel·ligent o utilitzar més estratègies per escapar que la figura de la dona, el 0% dels nens front el 100% de les nenes la figura d'un home expressa tenir una relació de parella heterosexual, el 33% dels nens en comparació amb el 0% de les nenes les figures expressen tenir una relació de parella que no sigui la heterosexual (concretament la homosexual), el 100% dels nens comparat amb el 25% de les nenes la figura d'home interactua més amb l'altre figura d'home que amb la figura de dona i el 40% dels nens front el 0% de les nenes la figura d'home expressen actituds sexualitzades.

En el qüestionari administrat a 4rt, 5è i 6è de Primària i l'Etapa de Secundària era representat pels ítems 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 i 11 sobre les característiques atribuïdes a l'home ideal (veure figura 7) i els ítems 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36 i 48 sobre altres aspectes relacionats amb els patrons de masculinitat (veure taula 4).

Figura 7

Mitjanes dels ítems relacionats amb les característiques atribuïdes a l'home ideal

Nota: Elaboració pròpia (2022)

Tal i com s'observa en el gràfic de les mitjanes, sobre si l'home ideal ha de ser alt, hi estan d'acord en major grau els de 4rt d'ESO, amb una mitjana de $\bar{X}= 7,14$ de les puntuacions, seguit de 2n d'ESO ($\bar{X}= 7$) i 3r d'ESO ($\bar{X}= 6$), mentre que a 4rt de Primària ($\bar{X}= 5,5$) es mantenen ambivalents i a 5è de Primària ($\bar{X}= 3,8$), 6è de Primària ($\bar{X}= 0,6$) i 1r d'ESO ($\bar{X}= 3,66$) no hi estan d'acord. Sobre si ha de ser fort, hi estan més d'acord els de 4rt d'ESO ($\bar{X}= 7,14$), tornant a estar seguit de 2n d'ESO ($\bar{X}= 6,4$) i 3r d'ESO ($\bar{X}= 6$), els de 5è de Primària ($\bar{X}= 5$) no es mostren ni en acord ni desacord i 4rt de Primària ($\bar{X}= 3$), 6è de Primària ($\bar{X}= 2$) i 1r d'ESO ($\bar{X}= 4,67$) ho neguen. Pel que va a ser valent, hi estan més aviat d'acord la majoria de cursos, menys 6è de Primària ($\bar{X}= 3,8$) i 1r d'ESO ($\bar{X}= 5$) que no li donen tanta importància o es mantenen neutres. En quant a ser guapo, hi estan d'acord en major grau els de 4rt d'ESO ($\bar{X}= 8,14$), seguit de 2n d'ESO ($\bar{X}= 7,6$) i 4rt de Primària ($\bar{X}= 6$), mentre que a 5è de Primària ($\bar{X}= 4,6$), 6è de Primària ($\bar{X}= 2$), 1r d'ESO ($\bar{X}= 4,67$) i 3r d'ESO ($\bar{X}= 4,75$) no ho contempen. Sobre si ha de ser intel·ligent o treure bones notes, els de 5è de Primària ($\bar{X}= 7,4$), 1r d'ESO ($\bar{X}= 7$), 2n d'ESO ($\bar{X}= 6,4$) i 4rt d'ESO ($\bar{X}= 6,71$) ho valoren, 4rt de Primària ($\bar{X}= 5,5$) es manté neutre i 6è de Primària ($\bar{X}= 3,6$) i 3r d'ESO ($\bar{X}= 4,5$) no hi estan d'acord. Sobre si l'home ideal ha de ser ric, 2n d'ESO ($\bar{X}= 5$) es manté ambivalent mentre que la resta de cursos no li donen importància a aquesta qualitat. La noblesa és de les qualitats més valorades per tots els cursos (5è de Primària $\bar{X}= 9,4$, 6è de Primària $\bar{X}= 9,4$, 1r d'ESO $\bar{X}= 7,67$, 2n d'ESO $\bar{X}= 8,4$, 3r d'ESO $\bar{X}= 10$ i 4rt d'ESO $\bar{X}= 7,28$), menys a 4rt de Primària ($\bar{X}= 2,5$). En referència a ser líder, només 2n d'ESO ($\bar{X}= 6$) ha superat la mitjana de 5. Pel que fa a ser esportista, 4rt de Primària ($\bar{X}= 6$), 1r d'ESO ($\bar{X}= 7$), 2n d'ESO ($\bar{X}= 7$) i 3r d'ESO ($\bar{X}= 8$) li donen molta importància, mentre que 5è de Primària ($\bar{X}= 4,8$) i 4rt d'ESO ($\bar{X}= 5,5$) es mantenen més aviat neutres i 6è de Primària ($\bar{X}= 0,4$) no ho contempla. Sobre si l'home ideal ha de tenir moltes amistats, 3r d'ESO ($\bar{X}= 8$) és el que presenta major grau d'acord, seguit de 2n d'ESO ($\bar{X}= 6,2$), 6è de Primària ($\bar{X}= 5,6$), 4rt d'ESO ($\bar{X}= 5,4$), 1r d'ESO ($\bar{X}= 5,33$), 5è de Primària ($\bar{X}= 4$) i finalment 4rt de Primària ($\bar{X}= 2,5$). Sobre si l'home ideal ha de tenir un punt de "malote", 2n i 3r d'ESO presenten els dos una $\bar{X}= 5$ mostrant-se neutrals, mentre que la resta de cursos obtenen valors inferiors al 5. Per últim, a l'ítem 12 que era una pregunta oberta sobre "Altres característiques que creus que té l'home ideal", a 5è de Primària varen incloure: "Bona persona", "Bon caràcter", "Té imaginació" i "Carinyós i divertit". A 6è de Primària varen afegir: "Bona persona", "Divertit", "Bon caràcter i amb paciència" i "Divertit i respectuós". A 2n d'ESO comentaven que fos "Comprensiu i que

s'hi pugui parlar" i "Ser moreno". A 3r d'ESO "Ser tal com és realment" i finalment a 4rt d'ESO una persona va escriure "Atractiu".

Taula 4

Mitjanes dels ítems relacionats amb els patrons de masculinitat

Ítems	4rt Prim ària	5è Prim ària	6è Prim ària	1r ESO	2n ESO	3r ESO	4t ESO
13. Les dones tenen més por que els homes davant d'una situació de perill	5	2	0	5	4	4	2,57
14. Els homes tendeixen a ser més valents davant d'una situació de perill	5	2,6	0	6,67	4	6,25	3,42
15. Els homes expressen agressivitat o violència amb més freqüència que les dones	3	2,4	1	7,33	6,4	4,5	5,28
16. En general els nois tendeixen a insultar o a utilitzar més expressions vulgars que les noies	4	2,2	1	7,67	6,2	7	5,28
17. En general, els nois fan més gamberrades i conductes de risc que les noies	3	5,4	2	7	7,2	6,25	5,57
18. Has viscut situacions on els teus amics han expressat violència, burles o menyspreu cap a la figura de la dona	0,5	2,2	0	3	7	3,75	3,85
19. Prefereixes treballar en equip amb un home	2,5	4	2,8	6,67	5,8	7,5	4,14
20. Davant un problema, els homes tendeixen a ser més intel·ligents o trobar una estratègia més ràpida	0,5	0,4	2,4	5,33	2,8	4,25	4,28
21. Socialment, està més acceptat que un home tingui una amistat estreta amb un altre home que amb una dona	5	5,6	4,2	4,67	6,4	7	3,85
22. Tens més amigats del teu mateix gènere que no del gènere contrari	7	7,4	3,8	8,33	5,4	7,5	6,42
23. Els nois tenen mostres d'afecte cap a amigats femenines.	3	5,2	1,8	4,67	5	8,25	5,28
25. Un home amb parella heterosexual està més ben vist socialment	2,5	1,8	4,6	7,67	8,8	7,75	6
27. Un home que lliga molt és més exitós	0,5	0,4	1	4,67	6,4	7,5	2,85
28. Els nois tenen més actituds sexualitzades que les noies	3	3,8	1	5,33	7,4	5	4,85
29. A casa qui realitza la majoria de tasques domèstiques és una dona.	5	1,2	4	8	5,6	5	5,57
30. La criança dels fills i filles o la cura dels avis i àvies se n'ha d'encarregar millor una dona.	4,5	1	0	4,33	3	4,5	4
31. L'home ha de ser el principal proveïdor monetari de la família	2,5	0,2	0	5,33	2	4	3
32. Als homes no els hi agrada que la seva parella cobri més que ells.	2,5	4	0,2	5	2,2	5	1,71
33. Els homes beuen més begudes alcohòliques que les dones	8,5	2,2	3,6	7,67	4,4	6,5	3,28
34. Els homes prenen més drogues que les dones	6	2,4	2,8	8	5,8	6	4
35. Hi ha aficions que els nois tenen perquè són més ben acceptades per altres homes (esports, construcció, tecnologia, etc.)	5,5	1,6	5	7	5,6	6,5	5,85
36. Les dones es preocupen més pel seu aspecte físic que els homes	5,5	1,4	4	7,33	7,8	8,5	6,57

Nota: Elaboració pròpia (2022)

Per altra banda, el qüestionari tractava altres aspectes relacionats amb els patrons de masculinitat. Tots els cursos no es mostren d'acord amb l'afirmació les dones tenen més por que els homes davant d'una situació de perill, mostrant-se només ambivalents 4rt de Primària i 1r d'ESO ($\bar{X}=5$). Sobre si els homes tendeixen a ser més valents davant d'una situació de perill, 1r d'ESO es mostra d'acord ($\bar{X}=6,67$) seguit de 3r d'ESO ($\bar{X}=6,25$). El curs de 1r d'ESO ($\bar{X}=7,33$) i 2n d'ESO ($\bar{X}=6,4$) estan d'acord en què els homes expressen agressivitat o violència amb més freqüència que les dones, mentre que 4rt d'ESO ($\bar{X}=5,28$) es manté més aviat neutral. En relació a si en general els nois tendeixen a insultar o a utilitzar més expressions vulgars que les noies, 1r d'ESO ($\bar{X}=7,67$), 2n d'ESO ($\bar{X}=6,2$) i 3r d'ESO ($\bar{X}=7$) així ho creuen, mentre que 4rt d'ESO ($\bar{X}=5,28$) es tornen a mostrar neutrals. Pel que fa a si en general, els nois fan més gamberrades i conductes de risc que les noies, 1r d'ESO ($\bar{X}=7$), 2n d'ESO ($\bar{X}=7,2$) i 3r d'ESO ($\bar{X}=6,25$) ho perceben, mentre que 5è de Primària ($\bar{X}=5,4$) i 4rt d'ESO ($\bar{X}=5,57$) són ambivalents. Només 3r d'ESO amb una mitjana de $\bar{X}=7$ comenten que han viscut bastantes situacions on els seus amics han expressat violència, burles o menyspreu cap a la figura de la dona. Els participants de 1r d'ESO ($\bar{X}=6,67$) i 3r d'ESO ($\bar{X}=7,5$) sí que prefereixen treballar en equip amb un home però llavors a la pregunta si davant un problema els homes tendeixen a ser més intel·ligents o trobar una estratègia més ràpida cap grup obté una mitjana que s'hi mostri d'acord. En quant a les amistats, a l'afirmació de socialment està més acceptat que un home tingui una amistat estreta amb un altre home que amb una dona, 4rt ($\bar{X}=5$) i 5è ($\bar{X}=5,6$) de Primària es mostren ambivalents, mentre que 2n ($\bar{X}=6,4$) i 3r d'ESO ($\bar{X}=7$) ho confirmen. En si tens més amistats del teu mateix gènere que no del gènere contrari tots els cursos es mostren d'acord menys 2n d'ESO ($\bar{X}=5,4$) que són neutrals i 6è de Primària ($\bar{X}=3,8$) que ho neguen. Per altra banda, només 3r d'ESO ($\bar{X}=8,25$) afirma que els nois tenen mostres d'afecte cap a amistats femenines. Pel que fa a la sexualitat, tots els cursos de la ESO estan d'acord amb que un home amb parella heterosexual està més ben vist socialment, mentre que en les mitjanes de Primària no s'observa aquest fenomen. Sobre si un home que lliga molt és més exitós, 2n ($\bar{X}=6,4$) i 3r d'ESO ($\bar{X}=7,5$) així ho creuen, mentre que només 2n d'ESO ($\bar{X}=7,4$) creu que els nois tenen més actituds sexualitzades que les noies i 3r d'ESO ($\bar{X}=5$) es mostra ambivalent. Quant als aspectes relacionats amb la llar, 1r d'ESO ($\bar{X}=8$) és l'únic curs que confirma que a casa qui realitza la majoria de tasques domèstiques és una dona i 4rt de Primària ($\bar{X}=5$), 2n d'ESO ($\bar{X}=5,6$), 3r d'ESO ($\bar{X}=5$) i 4rt d'ESO ($\bar{X}=5,57$) es mostren més aviat neutrals. Cap curs mostra grau d'acord en els ítems de la cria dels fills i filles o la cura dels avis i àvies se n'ha d'encarregar millor una dona, l'home ha de ser el principal proveïdor monetari de la família o als homes no els hi agrada que la seva parella cobri més que ells. En relació a les conductes de risc, 4rt de Primària ($\bar{X}=8,5$), 1r d'ESO ($\bar{X}=7,67$) i 3r d'ESO ($\bar{X}=6,5$) observen que els homes beuen més begudes alcohòliques que les dones i els mateixos cursos també són els únics que remarquen que els homes prenen més drogues que les dones. En si hi han aficions que els nois tenen perquè són més ben acceptades per altres homes (esports, construcció, tecnologia, etc.) l'alumnat de 1r ($\bar{X}=7$) i 3r d'ESO ($\bar{X}=6,5$) hi estan d'acords mentre que 4rt de Primària ($\bar{X}=5,5$) i 2n ($\bar{X}=5,6$) i 4rt d'ESO ($\bar{X}=5,85$) es mostren neutrals. Tots els diferents cursos de la ESO creuen que les dones es preocupen més pel seu aspecte físic que els homes, al contrari que a Primària que ho neguen i només els de 4rt ($\bar{X}=5,5$) es mostren ambivalents. Per últim, en relació a la pregunta oberta de l'ítem 48 "Vols aportar alguna observació o comentari sobre els patrons de masculinitat?" només una alumna de 1r d'ESO ha afegit "No cal ser home per tenir masculinitat".

Finalment, els cursos on la mostra permet fer una diferenciació entre les respostes donades pel gènere masculí i pel gènere femení són 5è de Primària (3 nens i 2 nenes), 6è de Primària (3 nens i 2 nenes) i 2n d'ESO (2 nens i 3 nenes). A 5è de Primària, les principals diferències es troben en els ítems l'home ideal ha de ser guapo (homes \bar{X} =3,33 i dones \bar{X} =6,5), l'home ideal ha de ser esportista (homes \bar{X} =3,67 i dones \bar{X} =6,5), en si en general els nois fan més gamberrades i conductes de risc que les noies (homes \bar{X} =7,33 i dones \bar{X} =2,5) i en si tens més amistats del teu mateix gènere que no del gènere contrari (homes \bar{X} =5,67 i dones \bar{X} =10). A 6è de Primària les principals diferències són en els ítems l'home ideal ha de ser valent (homes \bar{X} =5,67 i dones \bar{X} =1), l'home ideal ha de ser intel·ligent o treure bones notes (homes \bar{X} =5,67 i dones \bar{X} =0,5), socialment està més acceptat que un home tingui una amistat estreta amb un altre home que amb una dona (homes \bar{X} =5,67 i dones \bar{X} =2), un home amb parella heterosexual està més ben vist socialment (homes \bar{X} =6 i dones \bar{X} =2,5) i les dones es preocupen més pel seu aspecte físic que els homes (homes \bar{X} =2,33 i dones \bar{X} =6,5). Al curs de 2n d'ESO és on trobem més ítems amb més diferències de mitjanes en l'home ideal ha de ser alt (homes \bar{X} =5 i dones \bar{X} =8,33), l'home ideal ha de ser fort (homes \bar{X} =4,5 i dones \bar{X} =7,67), l'home ideal ha de ser valent (homes \bar{X} =6 i dones \bar{X} =8,67), l'home ideal ha de ser guapo (homes \bar{X} =5,5 i dones \bar{X} =9), l'home ideal ha de ser intel·ligent o treure bones notes (homes \bar{X} =4 i dones \bar{X} =8), l'home ideal ha de ser ric (homes \bar{X} =2,5 i dones \bar{X} =6,67), l'home ideal ha de ser noble (homes \bar{X} =6 i dones \bar{X} =10), l'home ideal ha de ser líder (homes \bar{X} =2 i dones \bar{X} =6,67), l'home ideal ha de ser esportista (homes \bar{X} =4,5 i dones \bar{X} =8,67), l'home ideal ha de tenir moltes amistats (homes \bar{X} =5 i dones \bar{X} =7), l'home ideal ha de tenir un punt de "malote" (homes \bar{X} =2 i dones \bar{X} =7), les dones tenen més por que els homes davant d'una situació de perill (homes \bar{X} =6,5 i dones \bar{X} =2,33), els homes tendeixen a ser més valents davant d'una situació de perill (homes \bar{X} =6 i dones \bar{X} =2,67), en general els nois tendeixen a insultar o a utilitzar més expressions vulgars que les noies (homes \bar{X} =4,5 i dones \bar{X} =7,33), en general els nois fan més gamberrades i conductes de risc que les noies (homes \bar{X} =5 i dones \bar{X} =8,67), has viscut situacions on els teus amics han expressat violència, burles o menyspreu cap a la figura de la dona (homes \bar{X} =8,5 i dones \bar{X} =6), socialment està més acceptat que un home tingui una amistat estreta amb un altre home que amb una dona (homes \bar{X} =5 i dones \bar{X} =7,3), tens més amistats del teu mateix gènere que no del gènere contrari (homes \bar{X} =7,5 i dones \bar{X} =4), un home que lliga molt és més exitós (homes \bar{X} =8,5 i dones \bar{X} =5), els homes prenen més drogues que les dones (homes \bar{X} =2,33 i dones \bar{X} =6,5), hi han aficions que els nois tenen perquè són més ben acceptades per altres homes (homes \bar{X} =3 i dones \bar{X} =7,3) i les dones es preocupen més pel seu aspecte físic que els homes (homes \bar{X} =5 i dones \bar{X} =9,67).

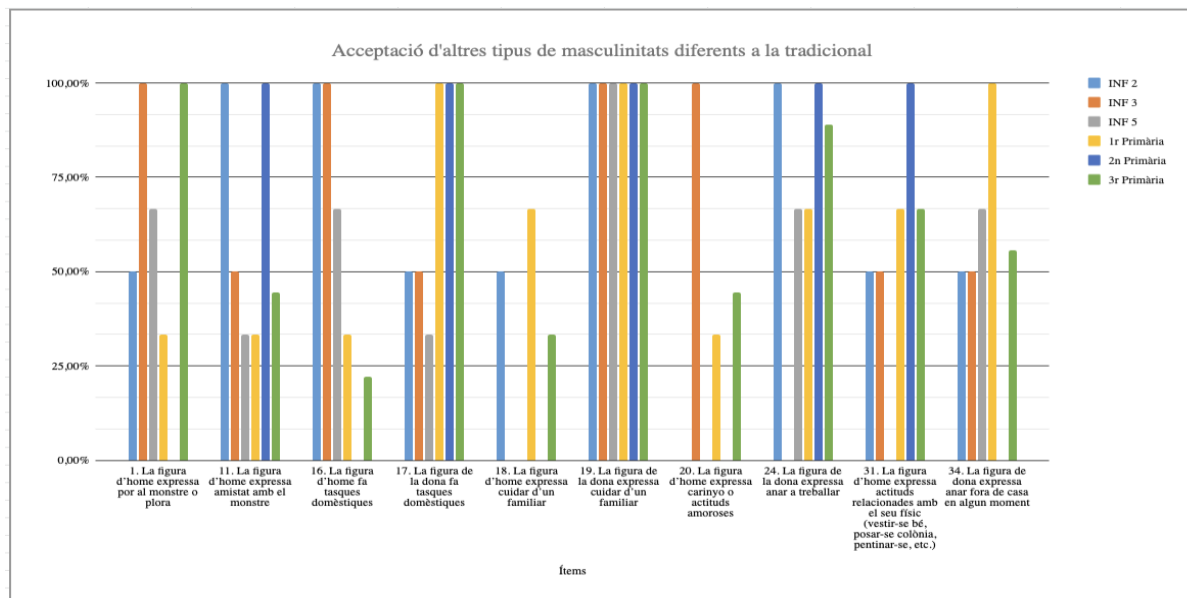
Pel que fa al segon dels objectius específics:

O.E.2 - "Indagar si els alumnes accepten (i si és així a partir de quina edat) altres tipus de masculinitats diferents a la tradicional"

A l'Etapa d' Infantil i 1r, 2n i 3r de Primària, en el registre d'observació era representat pels ítems 1, 11, 16, 17, 18, 19, 20, 24, 31 i 34 (veure figura 8).

Figura 8

Percentatges dels ítems del registre d'observació relacionats amb l'acceptació d'altres tipus de masculinitats diferents a la tradicional

Nota: Elaboració pròpia (2022)

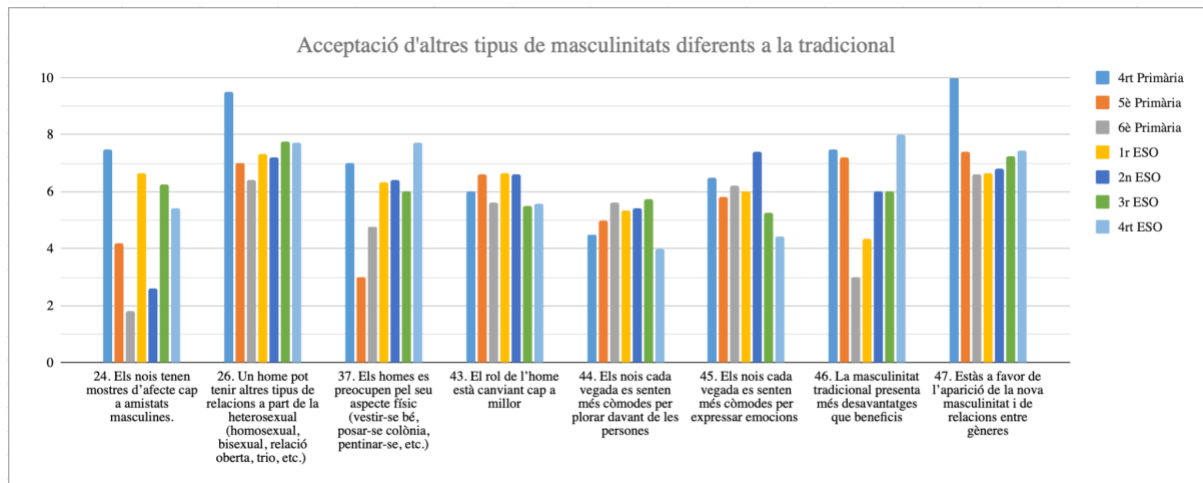
El primer ítem sobre si la figura d'home expressa por o plora, tots els cursos menys 1r de Primària (33,33%) la meitat o més de la meitat de l'alumnat ho expressa. Sobre si la figura expressa amistat amb el monstre en comptes d'agressivitat, es pot observar com a Infantil-2 ho fa el 100% dels participants, a Infantil-3 el 50%, a Infantil-5 el 33,33%, a 1r de Primària el 33,33%, a 2n de Primària el 100% i a 3r de Primària el 44,44%. En relació a si la figura d'home fa tasques domèstiques en la dinàmica de la caseta, a Infantil-2 i Infantil-3 ho fa el 100% dels participants, a Infantil-5 el 66,67%, a 1r de Primària el 33,33%, l'alumne de 2n de Primària explicita que "el pare no neteja ni cuina" i a 3r de Primària el 22,22%. Per contrari, la figura de la dona fa tasques domèstiques en el 50% dels participants a Infantil-2 i Infantil-3, el 33,33% a Infantil-5 i en el 100% dels casos a 1r, 2n i 3r de Primària. Referent a si la figura d'home expressa cuidar d'un familiar, només apareix en Infantil-2 (50%), a 1r de Primària (66,67%) i a 3r de Primària (33,33%). En canvi, en el 100% de tots els cursos sí que apareix que la figura de la dona cuida d'un familiar. Sobre si la figura d'home expressa carinyo o actituds amoroses, només apareix a Infantil-3 (100%), a 1r de Primària (33,33%) i a 3r de Primària (44,44%). La figura de la dona expressa anar a treballar en el 100% de les alumnes d'Infantil-2, el 0% a Infantil-3, el 66,67% a Infantil-5 i a 1r de Primària, el 100% a 2n de Primària i el 88,89% a 3r de Primària. En relació a si la figura d'home expressa actituds relacionades amb el seu físic (vestir-se bé, posar-se colònia, pentinar-se, etc.), apareix en el 50% de l'alumnat d'Infantil-2 i Infantil-3, 0% en Infantil-5, el 66,67% a 1r de Primària, el 100% a 2n de Primària i el 66,67% a 3r de Primària. Finalment, el 50% dels participants d'Infantil-2 i Infantil-3 expressa que la figura de dona expressa anar fora de casa en algun moment, el 66,67% a Infantil-5, el 100% a 1r de Primària, el 0% en l'alumne de 2n de Primària i el 55,56% a 3r de Primària.

Finalment, les preguntes que presenten més diferències entre les respostes donades pels alumnes de gènere masculí i de gènere femení són els ítems dels alumnes de 3r

de Primària, on el 0% dels nens comparat amb el 50% de les nenes la figura d'home fa tasques domèstiques i el 20% dels nens front el 75% de les nenes la figura d'home expressa carinyo o actituds amoroses.

Figura 9

Mitjanes dels ítems del qüestionari relacionats amb l'acceptació d'altres tipus de masculinitats diferents a la tradicional

Nota: Elaboració pròpia (2022)

En el qüestionari administrat a 4rt, 5è i 6è de Primària i l'Etapa de Secundària era representat pels ítems 24, 26, 37, 43, 44, 45, 46 i 47 (veure figura 9). En relació a si els nois tenen mostres d'afecte cap a amigats masculins, a 4rt de Primària ($\bar{X}= 7,5$) sí apareixen; a 1r d'ESO ($\bar{X}= 6,67$), 3r d'ESO ($\bar{X}= 6,25$) i 4rt d'ESO ($\bar{X}= 5,42$) també s'observen mostres d'afecte però a 5è de Primària ($\bar{X}= 4,2$), 6è de Primària ($\bar{X}= 1,8$) i 2n d'ESO ($\bar{X}= 2,6$) no hi estan d'acord. Sobre si un home pot tenir altres tipus de relacions a part de la heterosexual, tots els cursos hi estan d'acord, sent 4rt de Primària els valors més alts ($\bar{X}= 9,5$) i 6è de Primària el valor més baix ($\bar{X}= 6,4$). En referència a si els homes es preocupen pel seu aspecte físic, els únics cursos que no ho contemplen són 5è de Primària ($\bar{X}=3$) i 6è de Primària ($\bar{X}= 4,8$). Sobre si el rol de l'home està canviant cap a millor les puntuacions ronden entre el mínim $\bar{X}= 5,5$ de 2n d'ESO i màxim $\bar{X}= 6,67$ de 1r d'ESO, sent valors entremitjos. Les puntuacions sobre si els nois cada vegada es senten més còmodes per plorar davant de les persones també estan en un interval del valor mínim negatiu de $\bar{X}= 4$ a 4rt d'ESO i valor màxim entremig de $\bar{X}= 5,75$ de 3r d'ESO. Pel que fa a si els nois cada vegada es senten més còmodes per expressar emocions, a 2n d'ESO es veu un clar afirmatiu ($\bar{X}= 7,4$); a 4rt de Primària ($\bar{X}= 6,5$), 6è ($\bar{X}= 6,2$) i 1r d'ESO ($\bar{X}= 6$) s'observa certa conformitat, i a 5è ($\bar{X}= 5,8$), 3r d'ESO ($\bar{X}= 5,25$) i 4rt d'ESO ($\bar{X}= 4,42$) valors no determinants o negatius. Sobre si la masculinitat tradicional presenta més desavantatges que beneficis, tots els cursos menys 6è de Primària ($\bar{X}= 3$) i 1r d'ESO ($\bar{X}= 4,33$) hi estan d'acord. Per últim, tots els cursos estan a favor de l'aparició de la nova masculinitat i de relacions entre gèneres, amb un valor mínim a 6è de Primària de $\bar{X}= 6,6$ i màxim a 4rt d'ESO de $\bar{X}= 7,42$.

Finalment, els cursos on la mostra permet fer una diferenciació entre les respostes donades pel gènere masculí i pel gènere femení són 5è de Primària, 6è de Primària i 2n d'ESO. A 5è de Primària, les principals diferències es troben en els ítems els nois

cada vegada es senten més còmodes per plorar davant de les persones (homes $\bar{X}=6$ i dones $\bar{X}=3,5$), la masculinitat tradicional presenta més desavantatges que beneficis (homes $\bar{X}=6$ i dones $\bar{X}=3,5$) i està a favor de l'aparició de la nova masculinitat i de relacions entre gèneres (homes $\bar{X}=5,67$ i dones $\bar{X}=10$). A 6è de Primària els ítems amb més diferència són un home pot tenir altres tipus de relacions a part de la heterosexual (homes $\bar{X}=5$ i dones $\bar{X}=8,5$) i està a favor de l'aparició de la nova masculinitat i de relacions entre gèneres (homes $\bar{X}=4,33$ i dones $\bar{X}=10$). A 2n d'ESO és l'ítem els nois cada vegada es senten més còmodes per plorar davant de les persones (homes $\bar{X}=7,5$ i dones $\bar{X}=4$).

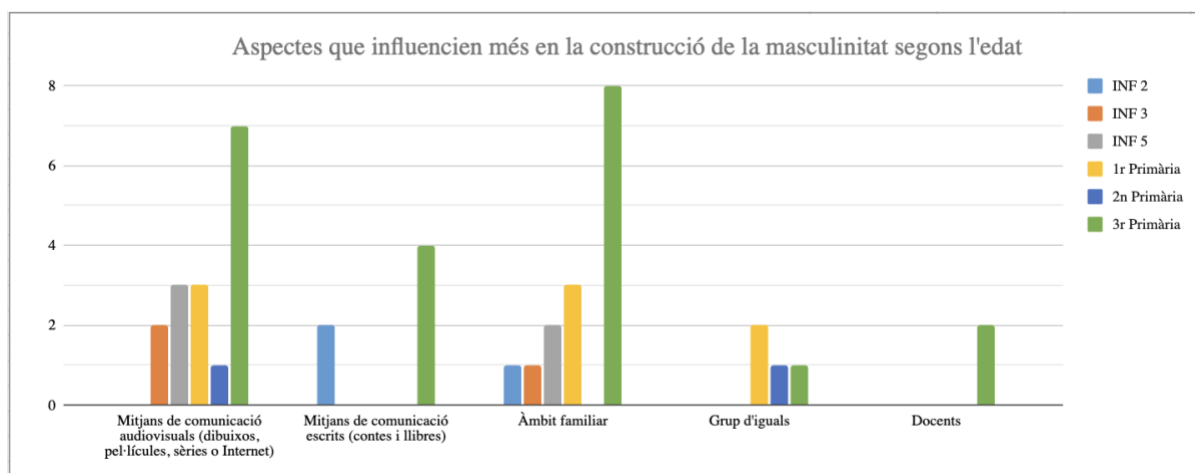
Pel que fa al tercer dels objectius específics:

O.E.3 - “Esbrinar quins aspectes influencien més en la construcció del concepte de masculinitat segons l'edat”

A l'Etapa d' Infantil i 1r, 2n i 3r de Primària, en el registre d'observació era representat per la pregunta oberta “A on has vist/après que un home ha de ser així?” (veure figura 10).

Figura 10

Categorïes relacionades amb aspectes que influencien més en la construcció del concepte de masculinitat del registre d'observació

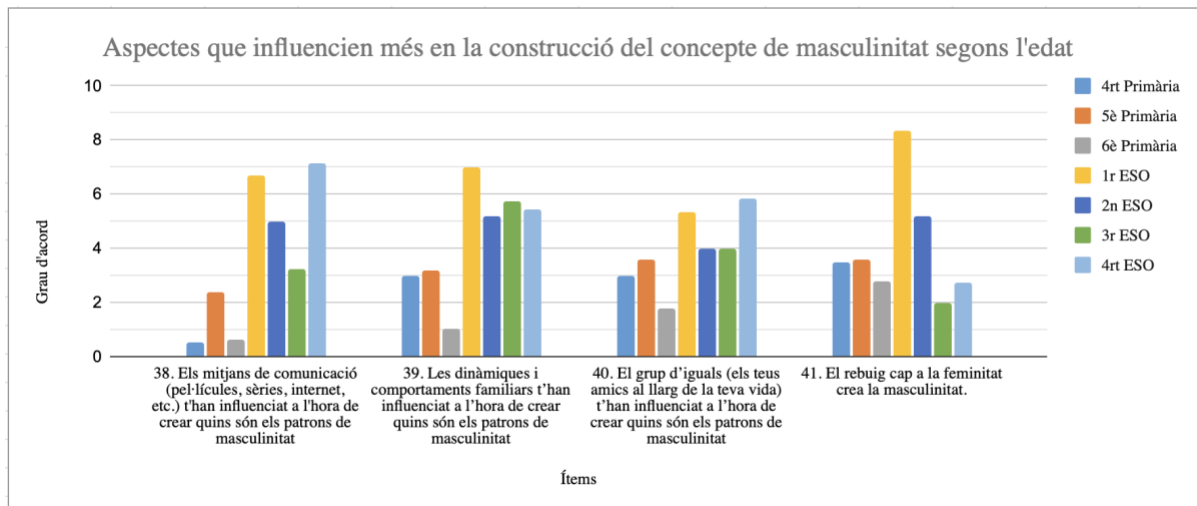
Nota: Elaboració pròpia (2022)

A Infantil-2 podem observar com les dues nenes van contestar que a través dels contes i una d'elles afegeix “i a la meva casa”. A Infantil-3, dos participants fan referència a “la tele” i les pel·lícules, mentre que un menciona “a casa”. A Infantil-5 tres participants van respondre a través de pel·lícules i dibuixos i dos van dir “a casa”. A 1r de Primària, també s'observen com tres alumnes van mencionar els mitjans de comunicació audiovisuals, tres també l'àmbit familiar i apareix la influència del grup d'iguals, amb dos alumnes que van respondre “dels companys” i “d'amics”. A 2n de Primària, l'únic alumne que va respondre fa referència a les pel·lícules i als companys de classe. Per últim, a 3r de Primària l'aspecte que més influeix és l'àmbit familiar amb 8 mencions, després els mitjans de comunicació audiovisuals amb 7 mencions, 4 alumnes van respondre a través de llibres (i no contes com a Infantil-2), 2 van afegir que “del meu professor” i “la meva professora ens ho ensenya” creant una nova

categoria de Docents i per últim 1 alumne va respondre “dels companys de classe”. D’aquesta manera, els mitjans de comunicació són els que tenen més influència en aquestes edats (destacant els escrit a través de contes a Infantil-2 i a través de llibres de lectura a 3r de Primària), seguit de l’àmbit familiar, el grup d’iguals i els docents.

Figura 11

Mitjanes dels ítems del qüestionari relacionats amb aspectes que influencien més en la construcció del concepte de masculinitat

Nota: Elaboració pròpia (2022)

En el qüestionari administrat a 4rt, 5è i 6è de Primària i l'Etapa de Secundària era representat pels ítems 38, 39, 40, 41 i 42 (veure figura 11). Als cursos de Primària s'observa com cap valor supera la puntuació de 5, indicadora de que no perceben cap aspecte que els influencii. A 1r d'ESO sí que s'observa com creuen que l'aspecte que els influencia més és per reacció al rebuig cap a la feminitat ($\bar{X}= 8,33$), l'àmbit familiar ($\bar{X}= 7$) i els mitjans de comunicació ($\bar{X}= 6,67$). A 2n d'ESO els mitjans de comunicació, l'àmbit familiar i el rebuig cap a la feminitat sí que arriben a puntuacions de 5 però no les sobrepassen, dictaminant que tampoc creuen que hi hagi una influència determinant d'aquests factors. A 3r d'ESO només l'àmbit familiar obté una mitjana de $\bar{X}= 5,75$. A 4rt d'ESO sí s'observa una clara influència dels mitjans de comunicació ($\bar{X}= 7,14$), seguit de lluny pel grup d'iguals ($\bar{X}= 5,85$) i l'àmbit familiar ($\bar{X}= 5,42$). Per últim, en relació a la pregunta oberta de l'ítem 42 “Altres factors que influeixen” només un alumne de 6è de Primària ha afegit “Lleis de la reialesa”.

Finalment, els cursos on es realitza una diferenciació entre les respostes donades pel gènere masculí i pel gènere femení són 5è de Primària i 2n d'ESO. A 5è de Primària, les principals diferències es troben en els ítems les dinàmiques i comportaments familiars t'han influenciat a l'hora de crear quins són els patrons de masculinitat (homes $\bar{X}= 1,67$ i dones $\bar{X}= 5,5$) i el rebuig cap a la feminitat crea la masculinitat (homes $\bar{X}= 6$ i dones $\bar{X}= 0$). A 2n d'ESO els ítems amb més diferència són els mitjans de comunicació (pel·lícules, sèries, internet, etc.) t'han influenciat a l'hora de crear quins són els patrons de masculinitat (homes $\bar{X}= 3$ i dones $\bar{X}= 6,33$) i el rebuig cap a la feminitat crea la masculinitat (homes $\bar{X}= 3,5$ i dones $\bar{X}= 6,33$).

7.2.2 Discussió

Aquests resultats donen resposta a les preguntes d'investigació plantejades en la planificació de la recerca i permeten realitzar-ne la discussió. Tot i així, cal tenir en compte que és un estudi de cas i que els resultats poden mostrar-se esbiaixats per les característiques concretes del context, com per exemple l'estatus econòmic mitjà-alt de les famílies de l'alumnat del centre. Aquest aspecte pot influir en els resultats i no ser generalitzables a altres contextos.

Pel que fa a les dues primeres preguntes d'investigació i al primer dels objectius específics:

En primer lloc, davant les preguntes de si “La percepció de què és la masculinitat canvia a mesura que els infants van creixent?” i “Com defineixen la masculinitat els infants i adolescents del centre segons l'edat?” recollides en l'objectiu específic **O.E.1- Conèixer com entenen la masculinitat els infants i adolescents del centre segons l'edat**, amb la varietat de respostes donades podem afirmar que segons l'edat la percepció de la masculinitat canvia, tal i com exposen Téllez i Verdú (2011), però no de manera homogènia en totes les seves característiques: s'observen com alguns patrons augmenten amb l'edat (valentia, intel·ligència, tenir moltes amistats, importància de l'aspecte físic, conductes de risc, afició pel futbol i més acceptat socialment tenir parella heterosexual), altres es mantenen (noblesa, ser esportista, l'home com a treballador o principal proveïdor monetari, la inexistència del menyspreu cap a la dona i tenir amistats d'ambdós gèneres) i finalment alguns van disminuint (agressivitat, força i autoritat).

En relació a la tendència de **masculinitat agressiva i violenta** tant física com verbal, la percepció disminueix amb l'edat tot i que no de manera uniforme. Mentre que a Infantil fins a 4t de Primària s'observa com en general perceben els homes més agressius que les dones, a partir de Cicle Superior els resultats es mostren neutrals. No obstant, és curiós observar com aquesta tendència torna a canviar de nou en els primers cursos de la ESO on es torna a percebre el concepte de masculinitat més agressiva i violenta i com torna a disminuir a 3r fins arribar a la neutralitat a 4rt d'ESO. En l'expressió de **força**, els resultats concorden bastant amb els de l'agressivitat: a Infantil i Primària es va percebent fins a arribar al Cicle Superior, on realitza una davallada en les puntuacions, per llavors tornar a prendre importància a Secundària. Per això, tot i que s'observen canvis en l'edat tal i com conclouen Téllez i Verdú (2011) en el seu estudi, no es pot acabar a atribuir una tendència uniforme relacionada amb l'edat pel que fa a l'agressivitat i violència masculina. Així doncs en gran part dels infants i adolescents s'observen encara aquests patrons propis de la “masculinitat tòxica” que manifesta l'American Psychological Association (2018).

Pel que fa a altres característiques atribuïdes a l'ideal d'home, la **valentia** augmenta amb l'edat ja que s'observa com augmenta la puntuació i va prenent importància al llarg dels cursos d'Infantil i Primària fins arribar a Secundària, on afirmen aquesta característica masculina com a ideal. Tot i així, només els alumnes de 1r i 3r d'ESO creuen que els homes siguin més valents que les dones. El mateix patró de creixement segueix la **intel·ligència** ja que des d'Infantil s'analitza com majoritàriament s'atribueix aquesta etiqueta a l'home i fins a Secundària va prenent més importància. Els participants de 1r i 3r d'ESO sí que prefereixen treballar en equip

amb un home però llavors a la pregunta si davant un problema els homes tendeixen a ser més intel·ligents o trobar una estratègia més ràpida cap grup obté una mitjana que s'hi mostri d'acord, per tant la preferència de treballar amb un home no estaria relacionada amb que perceben que són més intel·ligents sinó potser per preferència d'amistat. També augmenta amb l'edat la importància de **tenir moltes amistats**: mentre que a Primària no s'observa, a Secundària va prenent importància fins a 4rt d'ESO, on l'alumnat ja es mostra ambivalent. Un altre atribut que s'incrementa amb l'edat és la importància de **l'aspecte físic**, on els cursos de 2n d'ESO i 4rt d'ESO s'observa en general una major rellevància de les característiques físiques i també més comentaris a les preguntes obertes respecte a aquest. Això concorda amb la **preocupació per l'aspecte físic**, on tota la mostra d'Infantil i Primària la dona expressa actituds relacionades amb el seu físic, fent referència sobretot a pentinar-se i posar-se cremes a la cara. Aquesta idea perd importància al Cicle Superior de Primària on es mostren ambivalents però continua en tots els cursos de Secundària. Encara que els resultats no ens permetin comparar totes les diferències de respostes segons el gènere per falta de mostra, en la diferenciació de respostes entre homes i dones s'observa com sobretot les dones donen més importància a l'aspecte físic. Aquest fenomen concorda amb la pregunta sobre si les dones es preocupen més pel seu aspecte físic, que també la mitjana de les dones surt més alta.

L'**autoritat** o control s'observa com disminueix completament amb l'edat: es percep en gran majoria a Infantil i va perdent importància a Primària, fins arribar a la seva inexistència a Secundària. La **riquesa** no es contempla com un aspecte essencial a cap edat i ser **líder** només a 2n d'ESO.

La **noblesa** manté la seva importància al llarg de les edats, demostrant-se en les dinàmiques i en les puntuacions altes al qüestionari, menys a 4rt de Primària ja que no entenen el concepte. Ser **esportista** també és una qualitat que es manté al llarg de les edats, amb una davallada al Cicle Superior però que torna amb puntuacions altes a Secundària. La figura d'home expressa **anar a treballar o ser el principal proveïdor monetari** de la família tampoc presenta canvis al llarg de les edats, mantenint la seva importància en totes les etapes. En relació a si l'home expressa violència, burles o **menyspreu cap a la dona**, la tendència és que no n'hi hagi, encara que a 3r d'ESO sí que es comenta que s'han viscut bastantes situacions. En la **imitació de les veus** de les figures s'observa com sobretot a 1r i 3r de Primària els casos imiten a la dona amb una veu ridiculitzada, mentre que a Infantil i la resta de cursos no apareix significativament. Per tant, aquestes característiques no mostren un canvi significatiu amb l'edat.

Pel que fa a **les conductes de risc**, característica també esmentada com un dels perills de la "masculinitat tòxica" per l'American Psychological Association (2018), la presa de begudes alcohòliques no és significativa fins a 3r de Primària, on llavors més de la meitat dels alumnes ho anomena. Per tant, és una característica que va augmentant segons l'edat. A 4rt de Primària, 1r d'ESO i 3r d'ESO opinen que els homes beuen més begudes alcohòliques que les dones i els mateixos cursos també són els que remarquen que els homes prenen més drogues que les dones. A si en general els nois fan més gamberrades i conductes de risc que les noies, es contempla en tots els cursos de Primària i Secundària a qui se'ls hi va administrar el qüestionari. Així doncs, es confirma la tendència a realitzar més conductes de risc explicada al marc teòric com a patró de masculinitat vigent i com la pesa de begudes alcohòliques

va augmentant amb l'edat.

En relació als **entreteniments**, no s'observa l'afició particular per les eines, la construcció, etc. i l'afició pels esports no apareix significativament a Infantil però va prenent més importància fins a 3r de Primària on s'associa la figura de l'home amb el futbol. Així doncs, la relació de la masculinitat amb el futbol augmenta amb l'edat. Alhora, a 1r i 3r d'ESO afirmen que hi han aficions que els nois tenen perquè són més ben acceptades per altres homes. D'aquesta manera, es confirmen algunes accions quotidianes analitzades que contribueixen a aquesta cultura masculina esmentades per Lomas (2007) com és l'existència d'aficions com l'esport (sobretot el futbol) jugat al pati dels centres escolars.

Referent a la **sexualitat**, en actituds sexualitzades a Infantil-5 s'anomena que alguna parella es fa un petó i a 3r de Primària arriben a dir que es despullen, però la tendència a no ser una característica rellevant es manté al llarg dels cursos sense que hi hagi cap diferència al llarg de les edats. En canvi, si que s'observa un augment del patró de que un home amb parella heterosexual està més ben vist socialment ja que a Primària les puntuacions estan per sota del 5 mentre que a Secundària són altes. En les observacions de les dinàmiques a Infantil i primers cursos de Primària, es veu la influència dels docents en aquesta temàtica ja que un dels guies de l'aula té aquesta orientació sexual i els alumnes l'anomenaven quan explicaven que les figures tenien una parella homosexual, tant en els casos de relacions de dos homes com de dos dones.

En quant a les **amistats**, a l'afirmació de socialment està més acceptat que un home tingui una amistat estreta amb un altre home que amb una dona els resultats tornen a presentar-se de manera uniforme. S'observa com la meitat o més de la meitat dels participants d'Infantil i Primària fan que la figura d'home interactuï més amb l'altre figura d'home que amb la de la dona, després a 4rt i 5è de Primària es mostren ambivalents en aquesta idea i a 2n i 3r d'ESO tornen a confirmar-ho, fet que es pot relacionar amb els resultats de preferir treballar en equip amb un home. En si tens més amistats del teu mateix gènere que no del gènere contrari tots els cursos es mostren d'acord o neutrals, observant que també es manté al llarg de les etapes, menys a 6è de Primària que ho neguen. Per altra banda, només 3r d'ESO afirma que els nois tenen mostres d'afecte cap a amistats femenines.

Pel que fa a la tercera pregunta d'investigació i al segon dels objectius específics:

Davant la pregunta "Els infants i adolescents del centre comprenen la masculinitat amb els patrons tradicionals?" recollida en l'objectiu específic **O.E.2- Indagar si els alumnes accepten (i si és així a partir de quina edat) altres tipus de masculinitats diferents a la tradicional**, podem confirmar que, tal i com esmenten en el marc teòric les autores Téllez i Verdú (2011) hi ha tendència al canvi cap a noves masculinitats en alguns aspectes (com la participació en les tasques de la llar, la preocupació per l'aspecte físic i acceptar altres tipus de relacions a part de l'heterosexual) però en d'altres continua prevalent els valors de la masculinitat tradicional (la dona com a principal cuidadora de la llar, la inexpressivitat d'afecte i la repressió emocional).

Pel que fa als **aspectes relacionats amb la llar**, la tendència de l'alumnat és a no contemplar l'home com cuidador, en canvi en tots els cursos sí que apareix que la figura de la dona cuida dels familiars. Així doncs, s'observa la divisió de funcions en l'estructura familiar explicada per Herráiz (2017) i Olavarría (2004) que també recolza la idea que tant l'home com la dona assumeixen funcions a la llar diferents. Per altra banda, no s'observa que la dona sigui la principal figura que realitza les tasques domèstiques, amb la majoria de respostes neutrals, pel que es pot deduir que l'home sí que ha començat a assumir aquesta responsabilitat de la llar i es confirma l'existència d'un canvi de mentalitat. En aquesta línia, cap curs mostra grau d'acord en els ítems de la criança dels fills i filles o la cura dels avis i àvies se n'ha d'encarregar millor una dona.

Sobre si la figura d'home **expressa carinyo** o actituds amoroses, en la majoria de cursos hi ha absència d'aquesta característica, només apareix a Infantil-3, a 1r de Primària i a 3r de Primària, mentre que sí que s'atribueix notablement a la figura de la dona. Per tant, aquest patró de la masculinitat tradicional encara persisteix.

En referència a si els homes es **preocupen pel seu aspecte físic** (vestir-se bé, posar-se colònia, pentinar-se, etc.), en tots els cursos menys a 5è i 6è de Primària es contempla aquesta nova característica. També s'observa aquesta tendència en tenir **altres tipus de relacions a part de la heterosexual**, on tots els cursos hi estan d'acord. Una altra característica de la "masculinitat tòxica" definida per l'American Psychological Association (2018) i que s'observa en els resultats és la **repressió emocional**, que no s'observa a Infantil perquè sí que mostren la figura de l'home amb por o plorant i comença a aparèixer a Primària fins a consolidar-se a Secundària, amb les puntuacions amb valors entremitjos presentades en les preguntes sobre si els nois cada vegada es senten més còmodes per plorar i si els nois cada vegada es senten més còmodes per expressar emocions. En la diferenciació de respostes segons el gènere es pot analitzar com els nois perceben més que les noies que els homes es senten més còmodes per plorar davant de les persones, el que pot significar que encara que sentin més llibertat per fer-ho encara no ho exterioritzen i per això les noies no ho perceben. Sobre si **el rol de l'home està canviant cap a millor** les puntuacions són ambivalents o amb poc grau d'acord, però sí que són conscients de que la masculinitat tradicional presenta més desavantatges que beneficis. Per tant, com manifesten Téllez i Verdú (2011) s'està començant un moviment d'alliberació cap a un nou paradigma on encara que l'alumnat de Secundària es mostra ambivalent en si realment el rol de l'home està canviant a millor, tots els cursos sí que estan a favor de l'aparició de la nova masculinitat i de relacions entre gèneres.

Pel que fa a la darrera pregunta d'investigació i al tercer dels objectius específics:

Pel que fa a la pregunta "Quins aspectes influencien més en la construcció de la masculinitat segons l'edat?" recollida en l'objectiu específic **O.E.3- Esbrinar quins aspectes influencien més en la construcció del concepte de masculinitat segons l'edat**, es confirma la existència de les influències esmentades en el marc teòric Asturias (2004) i Rodríguez (2020): els mitjans de comunicació (encara que no es contemplaven els escrits que sí que han aparegut a Infantil i primers cursos de Primària), el grup d'iguals, per reacció de rebuig a la feminitat, la gran influència de l'àmbit familiar i se n'afegeix una de nova que no s'havia plantejat, la influència dels

docents del centre escolar al que assisteixen.

A l'Etapa d'Infantil i Primària els mitjans de comunicació són els que tenen més influència (destacant els escrits a través de contes a Infantil i a través de llibres de lectura a Primària), seguit de l'àmbit familiar, el grup d'iguals i els docents. A 4rt, 5è i 6è de Primària s'observa com cap valor supera la puntuació de 5, indicadora de que no perceben cap aspecte que els influencii, per tant no són conscients d'on provenen els patrons de masculinitat que ells mateixos presenten exposats en el marc teòric. A 1r d'ESO sí que s'observa com creuen que l'aspecte que els influencia més és per reacció al rebuig cap a la feminitat, l'àmbit familiar i els mitjans de comunicació. El rebuig a la feminitat concordaria amb les explicacions d'Asturias (2004) i Sabuco et al. (2013) que expliquen que els menors aprenen a interpretar el concepte masculí com a no femení i creen una actitud antagònica per desmarcar-se del concepte de feminitat. A 2n d'ESO les puntuacions no sobrepassen el 5, dictaminant que tampoc creuen que hi hagi una influència determinant d'aquests factors. A 3r d'ESO només perceben una ambivalent influència de l'àmbit familiar. Per últim, a 4rt d'ESO sí s'observa una clara influència dels mitjans de comunicació, seguit neutralment pel grup d'iguals i l'àmbit familiar. L'alumnat comentava informalment que al final els seus referents de Youtube, *influencers* i les sèries de Netflix els havien influenciat en com era un home exitós. En l'anàlisi de diferenciació de les respostes segons el gènere, s'analitza com les noies són més conscients de la influència que tenen els mitjans de comunicació i l'àmbit familiar en la seva percepció de la masculinitat que els nois.

Per tant, després d'analitzar els resultats dels tres objectius específics i plantejant com a objectiu general **O.G - "Investigar com canvia la percepció de la masculinitat a través de les diferents etapes escolars d'un centre**, podem analitzar com:

Els alumnes d'**Infantil i primeres etapes de Primària** perceben a l'home com a agressiu, fort i autoritari, la preocupació pel físic s'atribueix només i en gran mesura a la figura de la dona, es representa l'home amb aficions a l'esport (sobretot el futbol), en l'alumnat dels primers cursos de Primària és on comença a aparèixer la imitació de la dona amb veu ridiculitzada, a 3r de Primària comencen a percebre's conductes sexualitzades en l'home, l'home interactua més amb els altres homes que amb la dona, referent a les noves masculinitats les funcions a la llar són diferents segons el gènere, la figura d'home no expressa carinyo, no s'observa repressió emocional ja que la figura de l'home es representa amb por o plorant i les principals influències en la construcció del concepte de masculinitat són els mitjans de comunicació, l'àmbit familiar, el grup d'iguals i els docents.

En l'alumnat cursant les **etapes finals de Primària** es disminueix l'agressivitat, la força i l'autoritat com a atributs característics de la masculinitat, augmenta la valentia i la intel·ligència, continua la visió de l'home futbolista i va augmentant fins a edats superiors, desapareix la imitació amb veu ridiculitzada de la dona, es concep la presa de begudes alcohòliques i major conductes de risc, disminueix la percepció de conductes sexualitzades, desapareix la idea de que els homes interactuïn més amb altres homes que amb dones, referent a les noves masculinitats també les funcions de la llar són diferents segons el gènere, es comencen a acceptar altres tipus de relacions a part de la heterosexual, comença a manifestar-se la repressió emocional,

comencen a ser conscients dels desavantatges de la masculinitat tradicional i no tenen consciència dels factors que els influencien.

Per últim, a **Secundària** desapareix l'agressivitat, la força i l'autoritat, torna a augmentar la valentia i s'afegeix la creença que els homes són més valents que les dones, es consolida la intel·ligència com a atribut ideal, apareix la importància de la popularitat i tenir moltes amistats, es continua percebent ser esportista i l'afició pel futbol com a condició característica de l'home, es consolida la idea que els homes tenen més conductes de risc que les dones però desapareix la creença de tenir més conductes sexualitzades, s'acaba totalment d'acceptar altres relacions a part de la heterosexual normativa, es torna a observar que els homes interactuen més amb els altres homes que amb les dones, referent a les noves masculinitats les funcions a la llar ja no es perceben que siguin diferenciables segons el gènere sinó que ambdós participen en equitat, apareix en gran magnitud la preocupació pel físic encara que els valors continuen sent més baixos que els corresponents a la dona, es sustenta la repressió emocional, es mostren ambivalents en si el rol de l'home està canviant cap a millor i les principals influències en la creació de la masculinitat són el rebuig cap a la feminitat, l'àmbit familiar i els mitjans de comunicació.

8. Conclusions de la investigació

A partir de les dades obtingudes i l'anàlisi i discussió posterior, a continuació es presenten les principals conclusions a les quals s'arriben després de la realització de la investigació.

8.1 Conclusions referides a les preguntes d'investigació i als objectius de recerca:

Durant el procés d'investigació hem pogut obtenir i analitzar informació relacionada amb el canvi la percepció de la masculinitat a través de les diferents etapes escolars d'un centre. La discussió d'aquestes dades ens han permès arribar a una sèrie de conclusions relacionades amb les **preguntes d'investigació i els objectius específics de recerca**.

Conclusions referides a les dues primeres preguntes d'investigació i al primer objectiu específic

En primer lloc, davant les preguntes de si "La percepció de què és la masculinitat canvia a mesura que els infants van creixent?" i "Com defineixen la masculinitat els infants i adolescents del centre segons l'edat?" recollides en l'objectiu específic **O.E.1- Conèixer com entenen la masculinitat els infants i adolescents del centre segons l'edat**, amb la varietat de respostes donades podem concloure que:

1- Hi ha una tendència general a percebre com a patrons de masculinitat l'agressivitat, la força i l'autoritat fins als últims cursos de Secundària.

2- La valentia i la intel·ligència són característiques associades a la masculinitat presents a totes les etapes i que va augmentant amb l'edat.

3- Al llarg de les etapes, està més ben acceptat que un home tingui una amistat estreta amb un altre home que amb una dona.

4- A partir de 3r de Primària s'associa la figura de l'home amb el futbol, com confirma també l'estudi de Lomas (2007), i va augmentant fins a Secundària.

5- A partir de 3r de Primària, augmenta la realització de conductes de risc (beure alcohol, fer gamberrades, prendre drogues, etc.) en els homes, amb gran diferenciació comparat amb les dones, tal i com anomena l'American Psychological Association (2018).

6- En general es conclou un concepte de masculinitat allunyat de conductes de violència i de menyspreu cap a la dona a totes les edats, a excepció de 3r d'ESO on els alumnes manifesten haver-ne observat.

7- La importància de l'aspecte físic en la masculinitat i tenir moltes amistats s'incrementen amb l'edat, observant els valors màxims en els cursos de l'ESO.

Conclusions referides a la tercera pregunta d'investigació i al segon objectiu específic

En segon lloc, davant la pregunta “Els infants i adolescents del centre comprenen la masculinitat amb els patrons tradicionals?” recollida en l'objectiu específic **O.E.2- Indagar si els alumnes accepten (i si és així a partir de quina edat) altres tipus de masculinitats diferents a la tradicional**, podem concloure que:

8- Un home amb parella heterosexual i que lliga molt està més ben vist socialment, encara que tots els cursos accepten altres tipus de relacions (homosexualitat, bisexualitat, relació oberta, trio, etc.).

9- En totes les edats la figura de l'home sí que realitza tasques domèstiques a la llar, però encara no es contempla el patró de l'home cuidador ja que la dona continua sent la principal cuidadora de la llar.

10- En general, la tendència a totes les etapes és que encara persisteix la inexpressivitat d'afecte i actituds amoroses en el gènere masculí.

11- Els alumnes d'Infantil i primers cursos de Primària s'allunyen més dels patrons estàndard de masculinitat ja que els homes que descriuen són sensibles i mostren les seves emocions (com per exemple la por o la tristesa).

12- L'alumnat de Secundària es mostra ambivalent a si el rol de l'home està canviant a millor, però tots els cursos estan a favor de l'aparició de la nova masculinitat i de relacions entre gèneres, com anomenen Téllez i Verdú (2011).

Conclusions referides a la darrera pregunta d'investigació i al tercer objectiu específic

En tercer lloc, davant la pregunta “Quins aspectes influencien més en la construcció de la masculinitat segons l'edat?” recollida en l'objectiu específic **O.E.3- Esbrinar quins aspectes influencien més en la construcció del concepte de masculinitat segons l'edat**, es conclou que:

13- Els mitjans de comunicació, l'àmbit familiar, el grup d'iguals i els docents són les principals influències a Infantil i Primària.

14- A 4rt, 5è i 6è no són conscients dels factors que els influeixen en la concepció de la masculinitat.

15- A l'etapa de Secundària pren importància la reacció per rebuig a la feminitat, tal i com exposen els estudis d' Asturias (2004) i Sabuco et al. (2013).

8.2 Limitacions, suggeriments i propostes de millora

La principal limitació de la present investigació ha estat la mida de la mostra ja que és poc nombrosa. A més, les franges d'edat de la mostra han estat dispars pel que fa a nombre d'individus cosa que ha pogut influir també en la validesa dels resultats i les conclusions obtingudes. Aquest fet provoca que no siguin representatives ni del propi centre context d'estudi.

A aquest aspecte se li ha d'afegir la temporització la qual era bastant limitada. Disposar d'un període de temps més llarg per a desenvolupar l'estudi hauria permès fer un procés de recollida de dades més extens i elaborat i, per tant, les dades probablement haurien estat més significatives i vàlides.

Una proposta de millora seria dur a terme l'estudi en diferents centres per tal de no ser merament un estudi de cas i poder generalitzar les dades. Una recerca amb major mostra d'alumnes hagués estat més precisa per descriure en profunditat l'estat actual de l'existència i característiques dels patrons de masculinitat.

8.3 Perspectives de futur o prospectiva de la investigació

Properes investigacions que podrien realitzar-se, tal i com ja s'ha comentat en el punt anterior, serien seguint el mateix procés de recollida de dades en altres centres educatius amb major mostra per treure unes conclusions que sí que es puguin extrapolar i ser representatives de la població.

També es podrien realitzar noves línies d'investigació relacionades amb diferenciar els patrons de masculinitat per gènere establint si hi ha diferències de la visió dels homes de la visió de les dones, per població per saber si l'entorn rural o urbà pot influir en els patrons de l'individu, per edat dels progenitors per si infants procedents de famílies més joves presenten patrons més associats a les noves masculinitats o per nacionalitat per diferenciar quins patrons de masculinitat hi ha segons el país de procedència.

9. Referències bibliogràfiques

- American Psychological Association. (agost de 2018). *APA Guidelines for the Psychological practice with boys and men*. <https://www.apa.org/about/policy/boys-men-practice-guidelines.pdf>
- Asamblea General de la ONU. (1948). Declaración Universal de los Derechos Humanos (217 [III] A). Paris. Recuperat de <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>
- Asturias, L. (2004). La construcción de la masculinidad y las relaciones de género. *Los chicos también lloran: identidades masculinas, igualdad entre los sexos y coeducación*, 65-78.
- Connell, R. W. (2001). Educando a los muchachos: Nuevas investigaciones sobre masculinidad y estrategias de género para las escuelas. *Nómadas (Col)*, núm. 14, 156-171. <https://www.redalyc.org/pdf/1051/105115268013.pdf>
- Constitución Española. Boletín Oficial del Estado, 29 de diciembre de 1978, núm. 311.
- Fernández Collado, C., Baptista Lucio, P., & Hernández Sampieri, R. (2014). Metodología de la Investigación. *Editorial McGraw Hill*.
- Guevara, E. (2006). Construcción de la masculinidad en la escuela y la familia en jóvenes universitarios. *Periódicos Electrónicos en Psicología*, 8. http://pepsic.bvsalud.org/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1870-350X2006000400015
- Guizzo, B. S. (2013). Masculinidades e feminilidades em construção na Educação Infantil. A Felipe, J., Guizzo, B. S i Beck, D. Q. *Infâncias, gênero e sexualidade nas tramas da cultura e da educação* (p. 29-44). Canoas: Ed. ULBRA.
- Herráiz, F. (2017). Reflexionando sobre la masculinidad a partir del dibujo infantil en la escuela. Un diálogo en torno a la representación de la paternidad. A Moleón, M. A. i Reyes, M. *Ilustrando identidades: arte, ilustración y cultura visual en educación infantil y primaria* (p. 53-61). EUG Editorial Universidad de Granada.
- Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'Educació. 16 de juliol de 2009. DOGC núm. 5422.
- Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva en dones i homes. 8 de setembre de 2015. DOGC núm. 6919.
- Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals. 6 de desembre de 2018. Boletín Oficial del Estado núm. 294.
- Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, por la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, de Educació. 30 de desembre de 2020. Boletín Oficial del Estado núm. 340.
- Lomas, C. (2007). ¿La escuela es un infierno? Violencia escolar y construcción cultural de la masculinidad. *Revista de Educación*, 342, 83-101. <https://xdoc.mx/preview/la-escuela-es-un-infierno-5d03ff82ea729>

- López, A. (2015). Los patrones de género y sus nuevas posibilidades. *Ciencias*, 115-116, 80-83. <https://www.revistacienciasunam.com/pt/199-revistas/revista-ciencias-115-116/1936-los-patrones-de-género-y-sus-nuevas-posibilidades.html>
- Olavarría, J. (2004). *La invisibilidad de los hombres en la sexualidad y la reproducción y sus consecuencias en la responsabilidad. Notas para el debate*. [conferència]. La fecundidad en América Latina: ¿Transición o revolución?, Santiago de Chile, Chile. <https://repositorio.cepal.org/bitstream/handle/11362/6743/S043186.pdf?sequence=1>
- Pacheco, E. i Blanco, M. (2015). Metodología mixta: su aplicación en México en el campo de la demografía. *Estudios Demográficos y Urbanos*, 30(3), 725-770. Recuperat de <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=31242740007>
- Planella, J. (2017). *Noves mirades de la Psicopedagogia. Mòdul Actes. Acompanyar, educar, estar present*. [Recurs d'aprenentatge]. Recuperat del Campus de la Universitat Oberta de Catalunya, aula virtual.
- Rodríguez-Gómez, D. (2018). El projecte d'investigació. *Apunts del Màster de Millora dels ensenyaments d'Educació Infantil i Primària* (pp. 1-75). Universitat Oberta de Catalunya.
- Rodríguez, J. (2020). *¿Se aprende a ser hombre?: construcciones familiares de la masculinidad en niños de 7 a 12 años de edad*. [Treball final de grau o de màster]. Universidad Externado de Colombia. <https://bdigital.uexternado.edu.co/entities/publication/3888f0f0-3893-4d81-a9ad-98d5e0fd3198>
- Sabuco, A., Sala, A., Santana, R. & Rebollo, M.A. (2013). Discursos de niños varones sobre la masculinidad en contextos escolares. Un estudio piloto. *Revista de Profesorado de la Universidad de Granada*, 17 (1), 141-157. <https://digibug.ugr.es/handle/10481/24916>
- Stefano, M. (2017). ¿Cosas de niños o cosas que los niños hacen para hacerse hombres?: Reflexiones antropológicas sobre edad, violencia y masculinidad. *Educación y Formación*, 15, 101-108. <https://revistas.uca.es/index.php/hachetetepe/article/view/6086>
- Téllez, A. i Verdú, A. D. (2011). El significado de la masculinidad para el análisis social. *Revista Nuevas Tendencias en Antropología*, 2, 2011, 80-103. <http://www.revistadeantropologia.es/Textos/N2/EI%20significado%20de%20la%20masculinidad.pdf>

10. Annexos

Annex 1. Registre d'observació semiestructurat

REGISTRE D'OBSERVACIÓ		
Dinàmica Home - Dona - Monstre		
Ítems observats	Sí	No
1. La figura d'home expressa por al monstre o plora		
2. La figura de dona expressa por al monstre o plora		
3. La figura d'home expressa agressivitat / violència cap al monstre		
4. La figura de dona expressa agressivitat / violència cap al monstre		
5. La figura d'home expressa insults o expressions vulgars cap al monstre		
6. La figura de dona expressa insults o expressions vulgars cap al monstre		
7. La figura d'home expressa ser més valent que la figura de la dona		
8. La figura d'home expressa superioritat de força o que ha de protegir a la dona		
9. La figura d'home expressa ser més intel·ligent o utilitzar més estratègies per escapar que la figura de la dona		
10. La figura d'home expressa violència, burles o menyspreu cap a la figura de la dona		
11. La figura d'home expressa amicitat amb el monstre		
12. La figura d'home s'expressa amb veu greu i ferma		
13. La figura de la dona s'expressa amb veu aguda o ridiculitzada		
A on has vist/après que un home ha de ser així?		

Altres observacions		
Dinàmica Home - Home – Dona - Dona – Caseta		
Ítems observats	Sí	No
14. La figura d'un home expressa tenir una relació de parella heterosexual		
15. Les figures expressen tenir una relació de parella que no sigui la heterosexual (homosexual, bisexual, trio, relació oberta, etc.)		
16. La figura d'home fa tasques domèstiques		
17. La figura de la dona fa tasques domèstiques		
18. La figura d'home expressa cuidar d'un familiar		
19. La figura de la dona expressa cuidar d'un familiar		
20. La figura d'home expressa carinyo o actituds amoroses		
21. Les figures d'homes expressen més autoritat o control que la figura de dona		
22. La figura d'home expressa ser ric		
23. La figura d'home expressa anar a treballar o ser el principal proveïdor monetari de la família		
24. La figura de la dona expressa anar a treballar		
25. La figura d'home expressa beure begudes alcohòliques (vi, cervesa, etc.)		
26. La figura d'home expressa afició pels esports		
27. La figura d'home expressa una afició particular per les eines, la construcció, etc.		
28. La figura d'home expressa agressivitat / violència		
29. La figura d'home expressa insults o expressions vulgars		

30. La figura d'home interactua més amb l'altre figura d'home que amb la figura de dona		
31. La figura d'home expressa actituds relacionades amb el seu físic (vestir-se bé, posar-se colònia, pentinar-se, etc.)		
32. La figura de dona expressa actituds relacionades amb el seu físic (vestir-se bé, maquillar-se, pentinar-se, etc.)		
33. La figura d'home expressa anar fora de casa en algun moment		
34. La figura de dona expressa anar fora de casa en algun moment		
35. La figura d'home expressen actituds sexualitzades		
36. La figura d'home s'expressa amb veu greu i ferma		
37. La figura de la dona s'expressa amb veu aguda o ridiculitzada		
A on has vist/après que un home ha de ser així?		
Altres observacions		

Annex 2. Qüestionari semiestructurat

QÜESTIONARI SOBRE PATRONS DE MASCULINITAT

Aquest qüestionari ha estat elaborat per una estudiant del Màster de Psicopedagogia de la Universitat Oberta de Catalunya amb l'objectiu d'investigar com canvia la percepció de la masculinitat a través de les diferents etapes escolars d'un centre. S'assegura l'anonimat i la privacitat en el conseqüent tractament de dades i resultats. Agraïm la vostra participació, per qualsevol dubte podeu contactar amb l'autora de la investigació.

Dades sociodemogràfiques

Curs: _____

Edat: _____

Gènere: Home Dona Altres

Indica el teu grau d'acord amb les afirmacions següents, sent 0= Gens d'acord o mínima puntuació i 10= Totalment d'acord o màxima puntuació.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. L'home ideal ha de ser alt											
2. L'home ideal ha de ser fort											
3. L'home ideal ha de ser valent											
4. L'home ideal ha de ser guapo											
5. L'home ideal ha de ser intel·ligent o treure bones notes											
6. L'home ideal ha de ser ric											
7. L'home ideal ha de ser noble											
8. L'home ideal ha de ser líder											
9. L'home ideal ha de ser esportista											
10. L'home ideal ha de tenir moltes amistats											
11. L'home ideal ha de tenir un punt de "malote"											

12. Altres característiques que creus que té l'home ideal:																				
13. Les dones tenen més por que els homes davant d'una situació de perill																				
14. Els homes tendeixen a ser més valents davant d'una situació de perill																				
15. Els homes expressen agressivitat o violència amb més freqüència que les dones																				
16. En general els nois tendeixen a insultar o a utilitzar més expressions vulgars que les noies																				
17. En general, els nois fan més gamberrades i conductes de risc que les noies																				
18. Has viscut situacions on els teus amics han expressat violència, burles o menyspreu cap a la figura de la dona																				
19. Prefereixes treballar en equip amb un home																				
20. Davant un problema, els homes tendeixen a ser més intel·ligents o trobar una estratègia més ràpida																				
21. Socialment, està més acceptat que un home tingui una amistat estreta amb un altre home que amb una dona																				
22. Tens més amistats del teu mateix gènere que no del gènere contrari																				
23. Els nois tenen mostres d'afecte cap a amistats femenines.																				
24. Els nois tenen mostres d'afecte cap a amistats masculines.																				
25. Un home amb parella heterosexual està més ben vist socialment																				
26. Un home pot tenir altres tipus de relacions a part de la heterosexual (homosexual, bisexual, relació oberta, trio, etc.)																				

27. Un home que lliga molt és més exitós																				
28. Els nois tenen més actituds sexualitzades que les noies																				
29. A casa qui realitza la majoria de tasques domèstiques és una dona.																				
30. La criança dels fills i filles o la cura dels avis i àvies se n'ha d'encarregar millor una dona.																				
31. L'home ha de ser el principal proveïdor monetari de la família																				
32. Als homes no els hi agrada que la seva parella cobri més que ells.																				
33. Els homes beuen més begudes alcohòliques que les dones																				
34. Els homes prenen més drogues que les dones																				
35. Hi han aficions que els nois tenen perquè són més ben acceptades per altres homes (esports, construcció, tecnologia, etc.)																				
36. Les dones es preocupen més pel seu aspecte físic que els homes																				
37. Els homes es preocupen pel seu aspecte físic (vestir-se bé, posar-se colònia, pentinar-se, etc.)																				
38. Els mitjans de comunicació (pel·lícules, sèries, internet, etc.) t'han influenciat a l'hora de crear quins són els patrons de masculinitat																				
39. Les dinàmiques i comportaments familiars t'han influenciat a l'hora de crear quins són els patrons de masculinitat																				
40. El grup d'iguals (els teus amics al llarg de la teva vida) t'han influenciat a l'hora de crear quins són els patrons de masculinitat																				

41. El rebuig cap a la feminitat crea la masculinitat.																				
42. Altres factors que creus que influeixen:																				
43. El rol de l'home està canviant cap a millor																				
44. Els nois cada vegada es senten més còmodes per plorar davant de les persones																				
45. Els nois cada vegada es senten més còmodes per expressar emocions																				
46. La masculinitat tradicional presenta més desavantatges que beneficis																				
47. Estàs a favor de l'aparició de la nova masculinitat i de relacions entre gèneres																				
48. Vols aportar alguna observació o comentari sobre els patrons de masculinitat?																				

Gràcies per la teva participació!

Annex 3. Consentiment informat per menors de 14 anys

DECLARACIÓ DE CONSENTIMENT INFORMAT

TREBALL FINAL DE MÀSTER UNIVERSITARI EN PSICOPEDAGOGIA

Aquest document vol informar-vos sobre un treball (d'ara en endavant en direm "Estudi") al que us convidem a participar. Aquest Estudi el duu a terme un/a estudiant en el marc de l'assignatura Treball Final de Màster i ha sigut aprovat pel professorat responsable de l'assignatura. La nostra intenció és que rebeu la informació correcta i suficient per a què pugueu decidir si accepteu o no participar en aquest estudi. Us demanem que llegiu aquest document amb atenció i que ens formuleu els dubtes que tingueu.

Títol de l'estudi: El canvi de la percepció sobre la masculinitat a través de les diferents etapes escolars d'un centre educatiu.

Objectiu de l'estudi: En aquest estudi el que volem és investigar com canvia la percepció de la masculinitat a través de les diferents etapes escolars d'un centre. S'analitzarà a través de la realització de dues dinàmiques i es registraran les característiques atribuïdes al rol masculí mitjançant un registre d'observació o un qüestionari.

Responsable de l'estudi: Ariadna Sánchez Toledano

Jo, el Sr./La Sra. _____, major d'edat, amb DNI número _____ i correu electrònic _____, que actua en nom i representació del menor d'edat _____, amb DNI número _____ en la seva qualitat de pare/mare/ tutor legal del menor, confirma que

- L'altre progenitor no s'oposa a la participació del nostre fill en aquest estudi
- El signant és l'únic tutor legal

MANIFESTO QUE HE ESTAT INFORMAT/DA DE LES QÜESTIONS SEGÜENTS RELACIONADES AMB L'ESTUDI:

- La participació en aquest estudi és voluntària i, si en qualsevol moment desitjo canviar la meva decisió, puc retirar el meu consentiment en qualsevol moment.
- La participació en aquest estudi consisteix en dur a terme dues dinàmiques i l'ompliment d'un qüestionari. La persona responsable del tractament de les dades personals del menor al meu càrrec és Ariadna Sánchez Toledano.
- Les dades del menor seran recollides i tractades amb finalitats exclusives docents i d'investigació i sense ànim de lucre.
- Les dades del menor seran anonimitzades, de manera que no es podrà conèixer la identitat del menor a partir de les dades que es recullin.
- Es guardarà secret sobre la informació personal que facilito, i només es farà servir amb finalitat docent i d'investigació en el marc d'aquest Estudi, de manera que el menor no es pugui identificar en els resultats de l'estudi.

- Seguint el principi de minimització, només es recolliran les dades mínimes que siguin necessàries per portar a terme l'estudi, i una vegada hagi acabat la finalitat docent o de recerca que es derivi d'aquest estudi, es destruirà tota la informació de caràcter personal que hagi facilitat de forma definitiva.
- El menor al qual represento ha estat informat oralment i per escrit sobre l'estudi, la seva finalitat i les dades que es recolliran, i ha consentit a participar en aquest estudi.
- En el cas que l'estudi requereixi recollir dades de imatge/so del menor a càrrec meu, aquestes dades es recolliran a través dels mitjans de gravació que utilitzi l'estudiant, i només es faran servir amb la finalitat de realitzar la investigació en el marc de l'estudi. Aquestes gravacions només es duraran el temps necessari i indispensable per a l'elaboració del treball, i no rebré cap contraprestació econòmica.
- En el cas que l'estudi requereixi recollir dades de imatge/so del menor a càrrec meu, aquestes dades d'imatge/so/vídeo es faran servir per a l'estudi respectant la normativa aplicable i en cap cas suposaran una intromissió il·legítima ni una vulneració dels drets a l'honor, intimitat personal i pròpia imatge del menor a càrrec meu.
- El tractament de les dades de caràcter personal de tots els subjectes participants s'ajustarà al que es disposa al Reglament General de Protecció de Dades (UE) 2016/679 i a la Llei Orgànica 3/2018 de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals. D'acord amb el que s'estableix en aquesta legislació, podeu exercir els drets d'accés, modificació, oposició i supressió de les dades de caràcter personal del menor a càrrec vostre dirigit-vos al Responsable del tractament a través dels canals de contacte establerts.

AUTORITZACIÓ A PARTICIPAR A L'ESTUDI:

Autoritzo al Sr./Sra. Ariadna Sánchez Toledano , Responsable de l'estudi, amb DNI número 41580336Q i correu electrònic personal asanchez@montessori-palau.net, Estudiant de l'assignatura Treball Final de Màster (TFM) del Màster en Psicopedagogia de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) perquè tracti les dades de caràcter personal facilitades corresponents al menor al qual represento, per a la realització de la recerca descrita en el marc de l'estudi indicat. A la taula següent es resumeix de manera esquemàtica com es tractaran aquestes dades:

Informació bàsica sobre protecció de dades personals	
Responsable del tractament	Ariadna Sánchez Toledano asanchez@montessori-palau.net 972 51 35 03
Finalitats	- Dur a terme les activitats de recerca detallades al marc de l'estudi - Només si vostè ens ho autoritza, gestionar la autorització d'ús de la imatge del menor i utilitzar el material fotogràfic i audiovisual que contingui la seva imatge i veu al marc de l'estudi.
Legitimació	- Consentiment del pare/mare o tutors legals del menor interessat - En cas que es recullin imatges d'un menor, consentiment del pare/mare/tutor legal per l'ús de la imatge/vídeo/so del menor interessat

Destinataris	Les seves dades seran utilitzades únicament per Ariadna Sánchez Toledano i no es comunicaran a tercers sense el seu consentiment, excepte en el supòsits previstos per la llei.
Drets dels interessats	Podreu exercitar el vostre dret d'accés, rectificació, suspensió, oposició, portabilitat i limitació enviant un correu electrònic a <i>asanchez@montessori-palau.net</i> , adjuntant una fotocòpia del DNI o document acreditatiu de la seva identitat.
Informació addicional	Podeu revisar la informació addicional sobre el tractament de les dades personals a l'apartat següent.

A Figueres, a ____ de Novembre de 2022

El Sr./La Sra. _____ (nom i firma)

AUTORITZACIÓ PER A L'ÚS DE IMATGE/SO

Amb la finalitat de dur a terme la investigació en el marc de l'Estudi i l'elaboració del treball, necessitarem fer gravacions audiovisuals de la imatge i veu dels participants en l'Estudi.

Fent una creueta al requadre següent, dono permís a Ariadna Sánchez Toledano per fer ús del material audiovisual que elabori durant la realització de les activitats que formin part de l'Estudi en les que el vostre fill serà particip i, en virtut de l'estudi, on apareixi la seva imatge i la veu del menor, durant el temps necessari i indispensable per a l'elaboració de l'Estudi i sense cap contraprestació econòmica.

L'estudiant es compromet a que la utilització d'aquestes imatges respecti la normativa aplicable i que en cap cas suposi una intromissió il·legítima ni una vulneració dels drets a l'honor, intimitat personal i pròpia imatge dels participants.

Autoritzo l'ús de la imatge/so del menor a càrrec meu en els termes indicats.

A Figueres, a ____ de Novembre de 2022

El Sr./La Sra. _____ (nom i firma)

Annex 4. Consentiment informat per majors de 14 anys

FULL INFORMATIU SOBRE EL CONSENTIMENT INFORMAT PER A MENORS DE MÉS DE 14 ANYS

TREBALL FINAL DE MÀSTER UNIVERSITARI EN PSICOPEDAGOGIA

Aquest document vol explicar-te la informació sobre un treball (d'ara en endavant en direm "Estudi") al que se et convidem a participar. La nostra intenció és que rebis la informació correcta i suficient per a què puguis decidir si acceptes o no participar en aquest Estudi.

Et demanem que llegeixis aquest document amb atenció i que ens preguntis tots els dubtes que tinguis.

La Ariadna Sánchez Toledano és la persona responsable de l'estudi, que es farà en el marc de l'assignatura Treball Final de Màster i que ha sigut aprovat pel professorat responsable de l'assignatura.

L'estudi porta per títol El canvi de la percepció sobre la masculinitat a través de les diferents etapes escolars d'un centre educatiu i el seu objectiu és investigar com canvia la percepció de la masculinitat a través de les diferents etapes escolars d'un centre, i el que es vol es analitzar són les característiques atribuïdes al rol masculí i les seves influències.

La meva participació en aquest estudi consistirà en omplir un qüestionari on s'analitzen els patrons de masculinitat.

La meva participació en aquest estudi és voluntària i, si en qualsevol moment vull canviar la meva decisió i deixar de participar-hi, puc fer-ho sense problemes retirant el meu consentiment.

A més, el que jo faci, digui o expliqui (les meves dades):

- Només es farà servir amb finalitats docents o d'investigació i sense ànim de lucre (sense cap benefici econòmic).
- Serà confidencial, o sigui que ningú sabrà que sóc jo qui hi ha participat.
- Només em demanaran les dades mínimes que siguin necessàries per portar a terme l'Estudi
- Un cop hagi acabat la finalitat docent o de recerca d'aquest estudi, destruiran per sempre tota la informació personal que hagi donat.

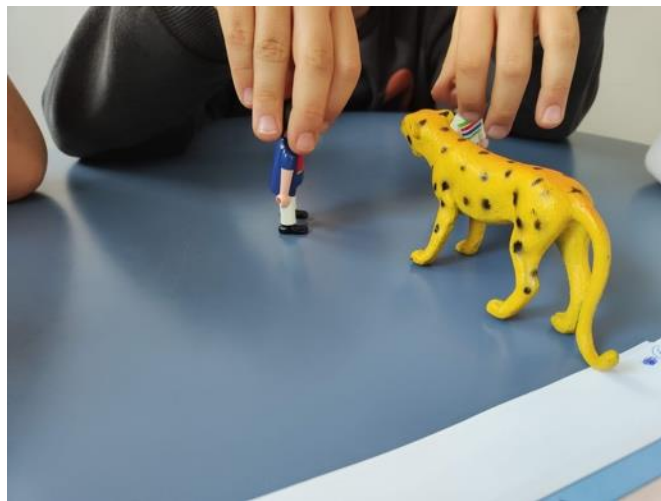
Annex 5. Taula de la relació entre els objectius, instruments i ítems

OBJECTIU GENERAL	OBJECTIUS ESPECÍFICS	INSTRUMENTS	ITEMS/ PREGUNTES
O.G- Investigar com canvia la percepció de la masculinitat a través de les diferents etapes escolars d'un centre	O.E.1- Conèixer com entenen la masculinitat els infants i adolescents del centre segons l'edat.	Infantil i 1r, 2n i 3r de Primària: Registre d'observació	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 35, 36, 37
		4rt, 5è i 6è de Primària i Secundària: Qüestionari	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 48
	O.E.2- Indagar si els alumnes accepten (i si és així a partir de quina edat) altres tipus de masculinitats diferents a la tradicional.	Infantil i 1r, 2n i 3r de Primària: Registre d'observació	1, 11, 16, 17, 18, 19, 20, 24, 31, 34
		4rt, 5è i 6è de Primària i Secundària: Qüestionari	24, 26, 37, 43, 44, 45, 46, 47
	O.E.3- Esbrinar quins aspectes influencien més en la construcció del concepte de masculinitat segons l'edat.	Infantil i 1r, 2n i 3r de Primària: Registre d'observació	A on has vist/après que un home ha de ser així?
		4rt, 5è i 6è de Primària i Secundària: Qüestionari	38, 39, 40, 41, 42

Annex 6. Explicació de la dinàmica Home – Dona – Monstre

A les etapes d'Infantil i Primària s'ha dut a terme una **dinàmica Home - Dona - Monstre** amb les figures de joguina d'un home, una dona i un monstre representat per un animal salvatge amb la boca oberta plena de dents i ulls vermells. Llavors s'ha observat com l'infant jugava amb aquestes joguines i quins patrons de comportament associava a cada figura de diferent gènere. Per últim, es realitzava la pregunta "A on has vist/après que un home ha de ser així?" després de la dinàmica.

Durant la dinàmica, es va anar omplint el registre d'observació *ad hoc* creat per l'autora de la investigació, deixant al final un espai obert a escriure altres observacions d'actituds que es van donar a lloc i no estaven contemplades en els anteriors ítems.

Fotografia de la realització de la dinàmica Home – Dona - Monstre

Annex 7. Explicació de la dinàmica Home – Home – Dona – Dona - Caseta

Després de la primera, s'ha realitzat una altra **dinàmica Home - Home – Dona - Dona - Caseta** amb les figures de dos homes, dues dones i una caseta de joguina amb totes les estàncies de la llar. Es va tornar a observar com l'infant jugava fent especial èmfasi a com utilitza les figures i quines relacions s'estableixen.

L'observador participant va anar fent preguntes relacionades amb les actituds que adoptava les figures dels homes i de les dones en cada situació. A mesura que l'edat i el raonament cognitiu de l'infant era major, se li va anant podent fer preguntes sobre la situació més reflexives entorn la temàtica. Per últim, es realitzava la pregunta "A on has vist/après que un home ha de ser així?" després de la dinàmica.

Durant la dinàmica, es va anar omplint el registre d'observació *ad hoc* creat per l'autora de la investigació, deixant al final un espai obert a escriure altres observacions d'actituds que es van donar a lloc i no estaven contemplades en els anteriors ítems.

Fotografia de la realització de la dinàmica Home – Home – Dona - Dona - Caseta